

چکیده:

با وقوع انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی (ره) فرهنگ و مدیریت کشور دچار تحول و دگرگونی اساسی در عرصه های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی گردید و فرهنگ و مدیریت خود باخته غربی جای خود را به فرهنگ و مدیریت انقلابی نشئت گرفته از مکتب غنی اسلام داد. در تعریف فرهنگ می توان آنرا میراث اجتماعی انسان دانست که او را از سایر حیوانات متمایز می سازد، این وجوه تمایز را که منحصر به انسان است می توان مبتنی بر چهار ویژگی زیر دانست:

۱- تفکر و قدرت یادگیری

۲- تکلم

۳- تکنولوژی

۴- اجتماعی بودن

فرهنگ جهادی ریشه در قرآن دارد (قل انما اعظکم بواحدة ان تقوموا الله مثنی وفرادی) که نشانه و آرام جهاد سازندگی (جهاد کشاورزی) است که همه را به قیام برای خدا دعوت می کند و بر این اساس بود که امام خمینی (ره) فرمودند: ما دستان را پیش ملت دراز می کنیم و از ملت می خواهیم که همه در این نهضت شرکت کنند و همه دست برادری بهم بدهند و این سازندگی و جهاد سازندگی را شروع کنند. اینگونه شد که فکر و اندیشه همه با هم جهاد سازندگی که ریشه در تعالیم الهی داشت از زبان الهی امام خمینی (ره) جاری شد و همه کشور را فرا گرفت و فرهنگ و مدیریت جهادی به عنوان یک الگوی نوین مدیریت در کشور مطرح شد. الگویی که اساسی و شالوده آن بر پایه این است که برای خدا قدم بردارید

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت ا.خامنه ای نیز فرهنگ جهادی را اینگونه توصیف می کنند که آنچه انقلاب اسلامی به مردم ما داد فرهنگ جهادی بود، فرهنگ جهادی در همه صحنه ها و عرصه ها بکار می آید و در زمینه کارهای زیر بنایی کشاورزی و دامداری و امثال اینها هم از اول

انقلاب روح و فرهنگ جهادی وارد میدان شد. ۱۱/۲/ق/

محسن الماسی : معاونت برنامه ریزی و اقتصادی دفتر حمایت از سرمایه گذاری و کار افرینی

چکیده :

از پیدایش فرهنگ و مدیریت جهادی در کشور ما نزدیک به سی سال می گذرد .

این شجره طیبه که در ۲۷ خرداد ماه سال ۱۳۸۵ توسط رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) در ایران اسلامی کاشته شد میوه ها و ثمرات پرباری برای کشور داشت و مردم ایران در طول این مدت از ثمرات و میوه های این شجره طیبه استفاده کرده اند ، این درخت اکنون سی ساله شده و تبدیل به درخت تنومندی گردیده که شاخ و برگهای زیادی دارد . اما از طرفی آفات و آسیب هائی این درخت تنومند را تهدید می کند . این آفات از دو بخش آفات درونی و بیرونی تشکیل شده است آفات درونی که باچشم عادی قابل رویت نیست اما با چشم مسلح و چشم کارشناسی می توان آنرا دید که چگونه می خواهد از درون این درخت را بپوساند .

مبارزه با این آفات درونی بسیار سخت و طاقت فرسا است ولی آفات بیرونی قابل رویت است و مبارزه با آن آسانتر است ، ارزیابی عملکرد سی ساله فرهنگ و مدیریت جهادی در کشور نشان می دهد که این فرهنگ و مدیریت ازدرون و بیرون مورد تهاجم سنگین آفات قرار گرفته است و باید برای حفظ و حراست از آن آفات راببررسی و شناسائی کرد و سپس به مقابله با آنها برخاست و این رسالتی خطیر و وظیفه ای سنگین پرورش تمامی جهانگردان است که بر عهده و پیمان خود با خدا ثابت قدم مانده اند .

عمده آفات درونی عبارتند از :

۱- دوری از خدا ۲- وابستگی به دنیا ۳- تغییر هدف و عمده آفات بیرونی عبارتند از :

۱- دوری از شایسته سالاری ۲- حاکمیت روابط بجای ضوابط ۳- بوروکراسی ۴- تملق پروری .

در آمدی بر ویژگیها و دستاوردهای فرهنگ سازمانی جهاد (فرهنگ جهادی)

تهیه کنندگان : رضا تاج آبادی (کارشناس ارشد کتابداری و مسئول اطلاع رسانی و کتابخانه مجتمع آموزشی جهاد کشاورزی استان مرکزی)

کریم مشایخی (کارشناس ارشد دامپروری و مسئول آموزش بهره برداران مجتمع آموزشی جهاد کشاورزی استان مرکزی)

چکیده :

فرهنگ در دهه های اخیر یکی از جنبه های حیاتی مورد مطالعه مدیریت و سازمان . فرهنگ سازمانی عامل اساسی در شکل بخشیدن به سازمان است و تاثیر به سزایی در سایر بخش های سازمان از جمله ساختار و طرح سازمانی ، محیط داخل و خارج سازمان ، فن آوری نیروی انسانی ، سبک مدیریت و از همه مهمتر استراتژی سازمان دارد .

در این مقاله ، دلایل اهمیت توجه به فرهنگ سازمانی جهاد (فرهنگ جهادی) ، ویژگی های آن از دیدگاه سازمانی و داری ، به ویژه نیروی انسانی ، مدیریت ، سازماندهی و تشکیلات و دستاوردهای فرهنگ جهادی و ... بیان می شود .

این تحقیق ، کتابخانه ای است .

کلید واژه ها : فرهنگ سازمانی ، فرهنگ جهادی ، مدیریت ، جهاد

نقش مدیریت و فرهنگ جهادی در شکوفایی کشاورزی و تسریع فرایند توسعه روستایی کشور

اکبر فروزش: (کارشناس ارتباطات و اطلاع رسانی دفتر نماینده ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی)

چکیده :

روستاها و روستائیان کشور در ادوار گذشته و قبل از پیروزی انقلاب اسلامی از وضعیت اقتصادی ، اجتماعی ، آموزشی ، بهداشتی و فرهنگی مناسبی برخوردار نبودند و علی رغم تهیه و تصویب قوانین و برنامه های متعدد توسعه ، در این مسیر قرار نگرفته و از مواهب آن نیز بهره مند نشدند . اما ، با پیروزی انقلاب اسلامی و صدور فرمان تشکیل جهاد سازندگی از سوی حضرت امام خمینی (ره) ، دیری نگذشت که جوانان انقلابی با پیروی از رهبرو امام خود وارد روستاها شدند و روستاییان محروم را از امکانات بهداشتی ، رفاهی و ... بهره مند و بدین سان آنان را با پیام انقلاب و اهداف بلند آن در رفع محرومیت از چهره روستاها و روستائیان آشنا کردند .

ساخت کیلومتر ها راه روستایی ، هزاران دستگاه حمام ، برق رسانی و آب رسانی به هزاران روستا در اقصای نقاط کشور ، اجرای برنامه های برای بهبود فعالیت های کشاورزی و دامپروری تنها گوشه ای از تلاش ها و اقدامات نهاد جهاد سازندگی در حیات فعالیت خود است . با نگاهی به عملکرد و روشهای عملی جهاد سازندگی در سال های اولیه تشکیل و فعالیت می توان گفت که این نهاد با دو حرکت و هدف اصلی گام در سازندگی روستاها گذاشت : در حرکت اول و رفع محرومیت از روستاهای کشور و در حرکت دوم تامین در آمد کافی و ایجاد اشتغال در روستاها از دیدگاه صاحب نظران و مسولان رده بالای کشور ، نهاد جهاد سازندگی ، اجرای برنامه های متعدد در رشد و شکوفایی کشاورزی و خود کفایی کشور بسیار موثر واقع شد .

این مقاله ، با بررسی اسناد و مطالعه کتابخانه ای و به کارگیری برخی شواهد و تجربه های موردی ، نقش نهاد جهاد سازندگی و به خصوص جایگاه مدیریت و فرهنگ جهادی در شکوفایی کشاورزی و خود کفایی کشور را تبیین و نقش مهم آن در تسریع فرایند توسعه روستایی را تشریح می نماید .

واژگان : جهاد سازندگی - محرومیت - فرهنگ و مدیریت جهادی - توسعه کشاورزی - توسعه روستایی

جهاد سازندگی یادگار امام (ره) و مولود انقلاب اسلامی و فرهنگ جهادی مولودی از جهادسازندگی

علی نوری نژاد: کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری مسئول روابط عمومی مدیریت امور عشایر استان سمنان

به تحقیق انقلاب شکوهمند اسلامی ایران نقطه عطفی در تاریخ اسلام و ایران است ، انقلاب اسلامی توانست ضمن برچیدن کفرو نفاق ، برتری ایدئولوژی اسلام در تامین سعادت دنیوی و اخروی انسانها را به اثبات برساند حیات ۲۸ ساله انقلاب اسلامی نیز به این حقیقت عینیت بخشیده ، در هم شکستن موانع و مقابله با نیرنگ های مختلف دشمنان اسلام و ایران ارائه الگوهای حاکمیت ، نفوذ و گسترش آرمان های انقلاب اسلامی بین ملل و جنبش و حرکت های اسلامی در سراسر جهان همگی دال برآین مدعاست .

پس از پیروزی انقلاب اسلامی بنا بر ضرورت نهادهایی متولد شد که مستقیماً در خدمت اهداف ویژه انقلاب اسلامی بود که ازجمله می توان به تشکیل جهاد سازندگی با فرمان معمار کبیر انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره) اشاره نمود .

جهاد سازندگی تقریباً ۴ ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۷ خرداد سال ۱۳۵۸ تشکیل شد که اهداف ان ابلاغ پیام دین مبین اسلام و انقلاب اسلامی ، ریشه کنی ساختن فقر و محرومیت زدایی از روستاها و در بین عشایر ، عمران و توسعه روستایی و مناطق عشایری ، توجه بیشتر به روستاها به منزله ی پایگاه های تولید با جلب مشارکت مردم است . با آغاز جنگ تحمیلی علیه ایران انگیزه الهی جهاد گران باعث شد علاوه بر جهاد در عرصه سازندگی و پیکار علیه دشمنان اسلام ، در خط مقدم قرار گیرند به طوریکه با اهداء بیش از ۲ هزار شهید و صدها جانباز و آزاده و ایثارگر جهادی ، کار کردن را یک ارزش و مفهوم فرهنگی معرفی کردند . بطوریکه امروزه در بین آحاد ملت ایران اصطلاح فرهنگ جهادی ، جهادی کارکردن ، سنگسرسازان بی سنگر یک عرف شده است . در این مقاله سعی می شود با معرفی جهاد سازندگی علت جهادی کار کردن کارشناسان جهاد سازندگی ، سابق و چگونگی انتقال آن به نسل کنونی و نسل های آینده برای ساختن کشور و مدیریت بهتر در اجرای سیاست های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران اشاره شود .

مدیریت جهادی

حسن کاظمی: کارمند جهاد کشاورزی استان زنجان مدیریت شهرستان خرم دره

چکیده:

یکی از جمله الگوهای مدیریت مشارکتی جهاد سازندگی است. که بلافاصله پس از انقلاب با دمیدن نفس گرم روح خدا و به همت این مرز و بوم در کالبد انقلاب ایران اسلامی تشکیل شد.

لزوم گذر انقلاب اسلامی از مرحله تخریب به مرحله سازندگی، لزوم گسترش و تعمیق فرهنگ اسلامی و انقلاب در روستاها، پاسخ گوئی و رفع معضلات سیاسی، نظامی و اجتماعی اوائل پیروزی انقلاب اسلامی در مناطق بحرانی کشور، توجه جدی به جامعه ی خالص و مولد و محروم یعنی روستائیان، دگرگونی ارزش ها، آمادگی و جوشش عمومی برای حضور و مشارکت در امور کشور، نبود کفایت در اداره های قبلی برای فعالیت سازنده، دستیابی به خود کفائی و بالاخره وجود رهبری بی بدیل امام خمینی (ره) در راس امور کشور انگیزه های تشکیل جهاد سازندگی است نهادهی که از خود ملت جوشید و متکفل آن خود ملت است. تجربه جهاد سازندگی و مدیریت جهادی، حاکی است که رسیدن به سازندگی معنوی و مادی با انگیزه الهی از طریق وسایل خاص امکان پذیر است.

ممکن است سازندگی و پیشرفت با انگیزه مادی و با استفاده از وسایل دیگری درحد بالاتری تحقق یابد. مدیریت جهادی را صرفا از راه معرفی نتایج و عملکرد فعالیت ها و کارائی آن نمی توان تبیین نمود. بلکه در تبیین مدیریت جهادی انگیزه ها و وسایل رسیدن به اهداف نیز مد نظر است و نیازمند شناخت ارزشهای نهاد جهاد سازندگی را است. این ارزش ها از مفهوم جهاد و به طور خاص از دین اسلام نشأت گرفته است. جهاد به معنی کوشش الهی قدمتی به اندازه قدمت بشریت دارد. جهاد تلاشی اعتقادی، خود آگاهانه، همه جانبه، همگانی و همیشگی است. جهاد در سطح خرد مبارزه با نفس و در سطح کلان پیکاری اجتماعی برای محو ظلم، فقر و بی عدالتی است. جهاد در هر دو سطح از انگیزه های درونی افراد سرچشمه گرفته و بدون آن جامعه کامل نیست. جهاد حاوی دو مفهوم، یکی سلبی و دیگری ایجابی است. وجه سلبی آن از بین بردن ظلم چه بر نفس و چه بر جامع و وجه ایجابی آن سازندگی نفس و یا سازندگی جامعه است.

تجربه عضویت در جهاد سازندگی تقریبا از ابتدای تشکیل آن تا کنون، مطالعه و دقت در پژوهش هایی که در این حوزه صورت گرفته و در دسترس بوده و همچنین تحلیل محتوای اسناد و سخنان به جای مانده از بینانگذاران جهاد سازندگی امکان پیشنهاد مولفه هایی برای ساختن نوع آرمانی مدیریت جهادی را به نگارنده می دهد. مولفه های مدیریت جهادی به شرح زیر است:

وجود انگیزه خدائی در فعالیت مادی، تبلیغ اسلام و انقلاب

خود باوری ، اعتماد به نفس ، جرات در کار ، نو آوری ، خطر پذیری ، پویائی و خلاقیت .

اعتقاد به استقلال ولزوم خود کفائی

علاقه به کار ایثارگرانه برای محرومان

احساس تعهد و مسئولیت شدید در رسیدن به هدف و سرعت در کار

صراحت لهجه ؛ آزادگی

توان کاردسته جمعی ، مشارکتی ، شورائی و اعتقاد به عدم تمرکز در تصمیم گیری های کلان و

همدلی با مردم و توان جلب مشارکت آنان و اهمیت دادن به آن .

وجود همیت سازمانی قوی و علاقه به جهاد سازندگی

برقراری روابط عاطفی و غیر رسمی در فعالیت های رسمی . قناعت ، ساده زیستی شخصی و سازمانی ، صرفه جوئی ، امانتداری و در نظر گرفتن منافع

عمومی .

سادگی سازمانی ، اعتماد به همکاران و مساعد نمودن محیط سازمان برای رشد اعضا

نشاط و سرزندگی در کار ، وجود روحیه جوانی .

داوطلبانه بودن فعالیت و همکاری

با عنایت به موارد مطرح شده ، در جمهوری اسلامی مدیریت جهادی ، الگوی مناسب مدیریت مشارکتی ادارادر اداره های مورد نظر است .

عنوان مقاله : نقش مدیریت جهادی در تثبیت انقلاب اسلامی (دفاع مقدس)

عظیم چابک گله دونی – کارشناس ارشد ترویج و توسعه روستایی – رئیس بخش تحقیقات روستایی استان مازندران

چکیده :

با آغاز جنگ از سوی دشمنان بعثی ، در ۳۱ شهریور ماه سال ۱۳۵۹ ، و اعلام دفاع و مقاومت مردمی از سوی رهبر فقید انقلاب اسلامی (ره) ، جهاد سازندگی که اندکی از تاسیس آن دشته بود ، به عنوان بازوی پرتوان انقلاب اسلامی و جهاد گران همچون فرزندان همیشه در صحنه امام مشتاقانه به جبهه های نبرد حق علیه باطل شتافتند .

نیروهای جهادگر از استان های کشور به سوی جبهه های غرب و جنوب شتافتند و بار سنگین خدمات و تقویت و حمایت از رزمندگان را به دوش گرفتند . فعالیت فرهنگی ، امدادی ، تدارکاتی ، ترابری و مهندسی و تعمیرات و حتی تهیه و تولید قطعات یدکی ماشین آلات و ... از جمله اقدامات اولیه این سلحشوران بود .

حضور ایثارگرانه نیروهای جهاد سازندگی به مثابه رودی خروشان بود که به طرف جبهه ها سرازیر شد و بتدریج با سازماندهی نیروهای مسئول در جنگ ، حضور این نهاد مردمی مشخص تر با ابعاد دقیق تر و حساستری رقم خورد و هرروز به طرف انسجام ، اتفاق ، یافتن قالب های تشکیلاتی جدید و کارآمدتر پیش رفت تا اینکه توانست با درایت ، خلاقیت و ابتکار خود ، نقش زیادی را در کسب پیروزیهای رزمندگان ایفا نماید و مدال سنگر ساز بی سنگر را از دست مبارک رهبر کبیر خود دریافت نماید .

جهاد سازندگی به خاطر ماموریت های عمرانی و توسعه ای خود و سبک ارتباط و تعاملات ویژه با روستائیان توانست برای اولین بار حتی قبل از تشکیل بسیج سپاه ، نیروهای مردمی و روستاییان ، این مستضعفان و صاحبان اصلی انقلاب را با خود همراه نماید ، این مهم اتفاقی نبوده است بلکه ریشه در مدیریت ویژه و نوعی هدایت متعامل است شاید اولین بار در این مرز و بوم رخ نموده ، مدیریتی که در آن اثری از خود بینی ، خودباوری ، خود محوری و خود ... نیست و بالاخره مدیریتی که بعدها به مدیریت جهادی معروف شد . این نوع مدیریت که به جرات می توان گفت تثبیت انقلاب اسلامی بدان وابسته است ، از چشمه اسلام ناب و سیره پاک پیامبر رحمت و تعابیر بلند معمار کبیر انقلاب اسلامی ایران جوشیده است .

مدیریت و فرهنگ جهادی ، شاید با مکیال و سنجه های معمولی قابل اندازه گیری و محاسبه نباشد ، اما می توان با ایما و اشاره از شاخص هایی نام برد که گویای شمه ای از این اعجاز ارتباطات انسانی است .

۱- حدا محوری :

حضور گسترده مردم در جنگ و شرکت آنها در فعالیتهای جنگ جهاد بدلیل کسب رضایت حق تعالی و حساسیت مردم و جهاد گران در حراست و پاسداری از ارزش ها و کیان اسلامی بوده است

۲- ولایت محوری :

اصول حرکت جهانگردان در جبهه ها ، جامه ی عمل پوشاندن به فرامین رهبری بوده که نمونه بارز و اولیه آن در احداث جاده وحدت برای شکستن محاصره آبادان و زمینه سازی برای اولین حرکت های تهاجمی دفاعی رزمندگان اسلام است .

۳- انعطاف پذیری :

ساختار تشکیلاتی جهاد از ابتدای جنگ متناسب با نیازهای منطقه و متناسب با زمان عملیات سریع تغییر کرد تا بتواند انتظارات مسئولان را در مهندسی جنگ جهاد بر آورده سازد.

۴- خلق فرهنگ جهادای در جنگ :

سرعت عمل بالای جهادگران در عملیات مختلف خود تبدیل به نوعی خرده فرهنگ ساختاری در تشکیلات نظامی جهانگردان شده بود .

۵- ارزشمداری :

اصلی ترین انگیزه شرکت مردم و جهادگران در فعالیت های رزمی مهندسی جهاد تلاش برای حفظ انقلاب اسلامی از تعرضات بیگانگان بود .

۶- پویائی :

انعطاف پذیری زیاد جهاد گران و استقبال آنها از مسئولیت های پیچیده رزمی مهندسی و ابتکارات بی شمار در رفع نیازهای مهندسی جنگ ، از نمونه های بارز این شاخصند .

۸- خودباوری :

انجام طرح های پیچیده نظامی ، تحقیقاتی استراتژیک رزمی - مهندسی در مرکز تحقیقات مهندسی جهاد و همچنین مخاطرپذیری سنگر سازان بی

سنگر جهاد نمونه های بارز این شاخصند ۹- استمرار :

حضور مستمر جهادگران از لحظه های اولیه جنگ و در برخی از موارد حتی قبل از شروع رسمی جنگ برای ارائه طرح های دفاعی در منطقه و نهادینه کردن جهاد با حضور نیروهای فنی ، مهندسی مردمی در جنگ و سازماندهی آنها در مناطق مختلف ، همچنین شناساندن جهاد بعنوان یک ارگان رسمی مهندسی رزمی در بین مسئولان کشور از دلایل استمرار فعالیت جهانگران است .

۱۰- مردم گرایی :

حضور گسترده نیروهای داوطلب مردمی در سطوح مختلف سازمانی و تشکیلاتی جنگ جهاد نشان دهنده وجود رابطه حکم بین جهانگردان و عموم مردم و همچنین اعتماد در جمع آوری و ارسال مردمی به جبهه ها بوده است .

۱۱- نوآوری :

اجرای طرح های نو و ارائه پیشنهادها و ابتکارهایی در رفع نیازهای مهندسی در جنگ و تشکیل گردان های مهندس رزمی جهاد و ایجاد تشکیلات منسجم مهندسی رزمی مطابق جنگ های کلاسیک دنیا با نوآوری نهادی غیر رزمی صورت گرفت که در یک زمان هم در سازندگی فعال بودو هم بازوی پر توان مهندسی رزمی نیروهای نظامی کشور محسوب می شد و این خود از نمونه های بارز این شاخص است .

۱۲- از خود گذشتگی و ایثار :

چهارده ماه جهادگران در حدود تمرین درس ایثار و در روستاهای کشور را در کارنامه خود داشتند که جنگ تحمیل شد در این دوران حساس فرزندان امام می بایست هم درجبهه ها فعال باشند و هم در سطح روستاها به ادامه اجرای طرحها و پروژه ها بپردازند که این امر ساده نبود.

کلید واژگان : نهاد - جهاد سازندگی - دفاع مقدس - مدیریت جهادی - انقلاب اسلامی

تهیه کننده: جلال شیخ – مدیرکل دفتر ارزیابی و عملکرد و پاسخگویی به شکایات

چکیده:

از عناصر اساسی فرهنگ و مدیریت جهادی می توان به مواردی چون رعایت شایسته سالاری در نظام مدیریتی جهاد، برقراری نظام تبعیت بر محوریت حق، تفویض اختیار بر اساس قواعد مشخص، رعایت انضباط کاری، وجود ساختار تصمیم گیری، توجه به کیفیت پیش از کمیت، توجه و تبیین امور و اهداف و برنامه ها برای منابع انسانی، انتقاد پذیری و تن دادن به اصل نظارت همگانی، برقراری عدالت و انصاف با تکیه بر قانون گرایی و قانونمندی، مدیریت بر خود قبل از مدیریت بر دیگران در سایه اصلاح رابطه میان خود و خدا، وجود سعه صدر، برقراری مدیریت سالم و کار آمد، خدمت به مردم و ترقی و تکامل معنوی، خیرخواهی مدیران و رعایت حقوق مردم در اداره و محل خدمت اشاره کرد و عدم وجود هر یک از موارد، باعث بروز ناهنجاری و آسیب در این مقوله می شود.

شاخص هایی نظیر باور به حضور و نظارت خداوند در کلیه امور زندگی، محبت در روابط شخصی، انضباط اجتماعی، اعتماد در روابط شخصی، امنیت شخصی، رفع تبعیض، سطح خلاقیت و دهها شاخص دیگر، از شاخص های اصلی ارزیابی و نظارت بر فرهنگ و مدیریت جهادی است. در این مقاله، سعی شده است تا به موضوع آسیب شناسی و ارزیابی فرهنگ و مدیریت جهادی پرداخته و از این راه انواع انحرافات، مشکلات، ناتوانی ها وضعف مدیریتی کشف شود.

قابل ذکر است در تهیه و تدوین این مقاله از روش اسنادی و کتابخانه ای استفاده شده است.

کلیه واژه ها: فرهنگ جهادی، مدیریت جهادی، شاخص، ارزیابی، آسیب شناسی، انضباط اجتماعی، انضباط کاری، ساختار تصمیم گیری، تفویض اختیار

چکیده :

مقاله مذکور با ذکر مقدمه ای به خواستگاه نهاد جهاد سازندگی اشاره نموده ، با ذکر بستر فکری رویش این نهال نو پا و اشاره به تولد آن از بطن ملت ، به

نیاز امروز جامعه در تدوین نظری این الگوی موفق تاکید می نمایند .

در ادامه با بیان مفهوم واژه فرهنگ به فرهنگ سازمانی اشاره شده و فرهنگ جهادی تبیین می شود .

در بخش پایانی فصل اول اهم ویژگی های فرهنگ جهادی در ۴ مورد نیروی انسانی خود ساخته ، جلب مشارکت مردمی ، توأم بودن هدف های فرهنگی با

کار عمرانی و محرومیت زدایی بررسی می شود . در فصل دوم ، به مصادیق فرهنگ جهادی ، که شهداء و جانبازان را در بر می گیرد ، پرداخته شده و ویژگی

های شخصیتی جهاد گران از جنبه های فردی ، اجتماعی و سیاسی فهرست شده است .

در ادامه به ضرورت ترویج روحیه و فرهنگ جهادی با توجه به وضعیت نیروی انسانی موجود پرداخته می شود .

درفصل سوم نیاز به استمرار این روحیه برای ایجاد تحول دربخش کشاورزی تاکید شده است و با تبیین عواملی که ضامن استمرار فرهنگ جهادی اند ، بر

نقش مسئولان دفاتر نمایندگی ولی فقیه و سطوح مدیریتی سازمان و عمل مدعیان تاکید شده است .

واژه های کلیدی : فرهنگ سازمانی - خود سازی - کادر سازی - مشارکت - فرهنگ جهادی - روحیه جهادی

مجتبی علیائی : کارشناسی ارشد مدیریت توسعه روستایی سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی

در آخرین روزهای بهار ۱۳۵۸ که شکوفه های سازندگی میهن اسلامی به دست معمار کبیر انقلاب اسلامی در تاسیس نهاد انقلابی جهاد سازندگی متبلور شد . فصل نوینی در تاریخ توسعه و تعالی ایران عزیز آغاز شد . بی شک این تولد مبارک از نظر همه افراد دلسوز و آشنا به مباحث مدیریت و تحول ، نوید بخش تسری فرهنگ تلاش و کار اعتقادی و بستر ساز برای تغییر در ساختار سنتی سیستم های دولتی بود .

اینک که ۲۸ سال از آن آغاز مبارک گذشته ، مروری بر عملکرد و فراز و نشیب های ساختاری و دستاوردهای آن ، دستمایه ارزشمندی برای مواجهه با چالش های پیش رو است و به عبارت دیگر نشر و توسعه فرهنگ و مدیریت جهادی در گرو تدوین الگوهای مبتنی بر تجربیات پر فراز و نشیب و افتخار آمیز گذشته با نگاه علمی و بهره گیری از فن آوری روز است .

فرهنگ و مدیریت جهادی در نوع خود به منزله مکتب و تئوری مدیریتی است که در تاریخچه ۲۸ ساله خود در عرصه های سازندگی ، عمران و رفع محرومیت از روستاها ، دفاع مقدس و اینک در عرصه مجموعه بخش کشاورزی کشور بروز ظهور داشته و چنانچه خواستار موفقیت بیشتر در این عرصه باشد ، نیازمند مهندسی مجدد و تدوین الگوهای جدید از فرهنگ و مدیریت جهادی است .

در مکتب مدیریت جهادی ، همه اجزا و عناصر لازم و موثر در فرایند توسعه و تعالی سازمانی وجود داشته و با یک نگاه آسیب شناسانه به تجربه های اندوخته شده و انطباق آن با نیازها و چالش های پیش رو در بخش کشاورزی ، به سهولت می توان به الگوهای مورد نظر دست پیدا کرد . بدیهی است مهمترین عنصر کلیدی در این مکتب باور همه با هم بوده و بایستی مجدداً به آن رجوع نمود . سایر عناصر که تاثیرات خاص خود را خواهند داشت عبارتند از :

مشارکت جویی ، ایثار مدبرانه ، تلاش خردمندانه ، صرفه جویی عقلایی ، برنامه ریزی عدالت محور ، صداقت برادرانه ، مطالعات علمی و بهره گیری از فن آوری اطلاعات ، مردم محوری ، فرآیند گرایی ، .... هر کدام به نوعی در این مکتب نقش آفرینی دارند و بهگزینی و چیدمان مناسب آنها الگوی تحولی کار آمدی را برای باز آفرینی فرهنگ و مدیریت جهادی مطرح و متجلی می نمایند .

در این مقاله ، نکات ریزتر و نمودارهای مربوطه به صورت مشروح بیان می شود .

«زمینه های شکل گیری و عوامل موثر بر ایجاد و توسعه و پویایی فرهنگ مدیریت جهادی»

رضا فرج پور - دانشجوی دکترای مدیریت بنادر - مهندس صنم طلوع سازمان بنادر و کشتیرانی (مجمع بندری امام خمینی)

چکیده:

رشد اقتصادی به منزله افزایش در ظرفیت تولیدی کشور می تواند توصیف شود بنابراین میزان رشد اقتصادی سالانه کشور با در صد گرفتن میانگین ... دوره طولانی ... گفته می شود یا سال باشد ، بهتر می تواند اندازه گیری شود و عدد بدست آمده می تواند تخمین میانگینی از میزان رشد سالانه در ظرفین شور باشد .

اصولا رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی ارتباط نزدیکی با هم دارند زمانی .....از توسعه اقتصادی خود احساس رضایت می کند به رشد اقتصادی را مورد تجربه قرار داده باشد و در هر زمان در معرض تغییرات ساختمانی (اساسی) در اقتصاد خود قرار می گیرند .مانند تغییر از کشاورزی به ساخت تولیدات ، با در نظر گرفتن این مجمه متمایز کننده در ذهن ، ما با رشد اقتصادی در زمینه ..... اقتصاد صنعتی شده مانند انگلستان یا امر یا مواجه هستیم و همینطور با توسعه اقتصادی در زمینه ..... توسعه یافته مثل هند یا نیجریه روبرو هستیم بطور کلی کشورهای دارای ویژگیهای دیگری نیز هستند . آنها را از شورهای توسعه یافته مجزا می سازد اما میزان کم در آمد سرانه ملی ، عمده ترین خصوصیت متمایز کننده آنها ست .

عوامل رشد اقتصادی : سه عامل اساسی در میزان رشد اقتصاد وجود دارند عبارتند از ،

الف - رشد نیروی ایتارگری ب- رشد سرمایه موجود ج - پیشرفت .....

نگرشی بر فرهنگ و مدیریت جهادی در آیین اندیشه امام (ره) و رهبری و انعکاس آن در سیمای و ضمیر و الای شهید مظلوم ایت اله دکتر بهشتی

ناصر حبیبی: کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی موسسه پژوهشهای برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی

چکیده:

تولید کنندگان محصولات اساسی در بخش کشاورزی کشور و به منظور ایجاد زمینه های توسعه پایدار و عمران روستاها و دستیابی به امر خود کفائی های تولیدی در ابعاد مختلف (زراعت، امور دام، محصولات باغی، صنایع تولیدی، صنایع دستی، حفظ منابع محیط زیستی، کوتاه کردن فاصله های اقتصادی و رفاهی و فرهنگی بین جوامع شهری و روستایی، قطع وابستگی به واردات بی رویه محصولات اساسی کشاورزی، و افزایش تولیدات داخلی انواع نهاده های کشاورزی) هر سال مقدار قابل توجهی از منابع ارزی کشور را به خود تخصیص می دهد.

بر این مبنا، بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و با تشکیل نهاد مقدس جهاد سازندگی به فرمان حضرت امام را حل (ره)، در خرداد ماه سال ۱۳۵۸ هجری شمسی، توجه دولت و و مسئولان جمهوری اسلامی نسبت با نیازهای جامعه روستایی معطوف شد و با اعزام جهادگران مشتاق و عاشق خدمت صادقانه در زیر چتر حمایتی و هدایتی حضرت امان را حل (ره)، و با اجرای طرح های زیر بنایی و برنامه های انقلابی در ابعاد گوناگون اقتصادی و فرهنگی و آموزش به اقصى نقاط محروم، همت گماشتند.

نویسنده مقاله، در سال ۱۳۵۸ جز و اولین اعضای رسمی و دواطلب خدمت در آن نهاده بوده و با عضویت در کمیته کشاورزی مستقر در ستاد مرکزی جهاد سازندگی در تهران و نیز در ستاد مرکزی جهاد سازندگی استان تهران و در شهرستان شهریار، مسئول کمیته کشاورزی و امور دام ستاد جهاد سازندگی بوده و چند سال در نهاد سازمان صنایع ملی ایران در قالب مدیران منتخب و امین دولت جمهوری اسلامی در شرکت های تولیدی کشاورزی و طیور ایران جوجه و نیز کشت و صنعت و پاستوریزه شیر اراک در سمت های رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل منتخب دولت افتخار خدمت داشته ام.

و حال با گذشت قریب بیست و هشت سال از زمان تاریخ تشکیل این نهاد مقدس به فرمان انقلابی حضرت امام (راحل) و به بهانه برگزاری اولین همایش ملی، فرهنگ و مدیریت جهادی مقاله ای با موضوع فوق، با قلم و بضاعت ناتوان این جانب تقدیم می شود.

این مقاله شامل این موضوع هاست: .

۱- یاد و خاطره ای از آغازین روزهای شکل گیری نهاد مقدس جهاد سازندگی در زمینه فرهنگ و مدیریت جهادی از دیدگاه حضرت امام راحل (ره) و چگونگی عملکرد عینی آن از سوی شهید مظلوم آیت الله دکتر بهشتی در قالب تفهیم معنا و فرهنگ عملی تفکر در خط امام بودن اعضای جهادگران.

۲- نگرش بر فرهنگ و مدیریت جهادی، الگوی اجرایی در تشکیل اولین شورای مرکزی ستاد جهاد سازندگی کشور در سال ۱۳۵۸ شمسی با نظارت مستقیم شهید مظلوم دکتر بهشتی.

۳- سوال و پرسش چگونگی انتخاب و گزینش اعضای داوطلب استخدام در جهاد سازندگی از سوی حجت الاسلام علی اکبر ناطق نوری از شهید مظلوم آیت

اله دکتر بهشتی ، پاره ای چگونگی حاکمیت فرهنگ و مدیریت جهادی در این نهاد انقلابی

۴- نگرشی بر چگونگی دستیابی ایران به فن آوری انرژی هسته ای از دیدگاه نهادینه شدن و الگویی فرهنگ و مدیریت جهادی

۵- نتیجه گیری و پیشنهادات و بیان اهم دیدگاه های مربوط به اهداف معنوی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی از منزلت نهادینه شدن فرهنگ و مدیریت

جهادی و شواهد عملی آن در چهره مردان حق جو و شهدای بزرگ انقلاب اسلامی .

کلید واژه ها : فرهنگ و مدیریت جهادی - آیت الله مظلوم شهید دکتر بهشتی - خط امامی - حضرت امام (راحل) - نهادینه

شدن - انرژی هسته ای - الگوی انقلابی

فرهنگ و مدیریت جهادی در آیین اندیشه امام و رهبری

محمد رضا رمضانی: کارشناس ترویج خدمات کشاورزی خراسان جنوبی

چکیده :

انقلاب شکوهمند اسلامی ملت ایران به یاری خدا و جانفشانی مردم و رهبری عالمان حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) به ثمر نشست و توانست پرده استعمار از چهره استعمار گران سیاسی و حجاب نفاق از صورت سیلی خوردگان انقلاب به کناری کشد و در مدت کوتاهی پایه های انقلاب را علی رغم توطئه های داخلی و فشار های خارجی مستحکم نماید و برای نیل به آرمان های اسلام و انقلاب در مسیر حق گام بردارد .

انقلاب شکوهمند مردم ایران پس از پیروزی اعلام موجودیت نمود و به رغم مخالفت دولت های بزرگ و قدرتمند با توکل به خدا و تلاش و تعامل جوانان و مردم غیرتمند و با امکانات اندک آن روز انقلاب و دریای عظیم نیروی مردمی شروع به بازسازی کشور و خدمت رسانی به اقشار ضعیف جامعه کرد .

بی شک آنچه توانست جریان عظیم نیروهای مردمی و انقلابی را در مسیر پرفراز و نشیب خدمت رسانی ثابت قدم بدارد و از گزند اشتباهات بزرگ و ویرانگر مصون بدارد ، رهنمود های رهبر را حل انقلاب امام خمینی (رضوان ... تعامل علیه) بود که مدبرانه مسیر حرکت نیروهای جهاد گر را ترمیم کرد و با مدیریت مدبرانه جهادی خود ، فرهنگ جهاد را بنیان و خلاء کمبود امکانات را با نیروی قوی انقلابی و روحیه ارزشمند جهادی پر کرد .

با آغاز جنگ تحمیلی نیز مردم بزرگوار به فرمان آن پیر فرزانه لبیک گفتند و تمام امکانات را برای ایستادگی در برابر سپاه کفر بسیج کردند . آن زمان نیز همین مردم در گروه های سازمان یافته در بخش های مختلف ، جنگ را اداره کردند و کمبود ها را با کار شبانه روزی جبران نمودند. پس از رحلت جانشوز ایشان ، دشمنان اسلام و انقلاب که مخفیانه انتظار روزی را می کشیدند و دندان طمع بر ملت و سرزمین ایران تیز کرده بودند غریو شادی سر دادند و هلهله کنان به امید آنکه ملت از اداره کشور عاجز است و انقلاب را تقدیم آنان می کند پای بر زمین کوفتند ، غافل از آنکه یار دیرین ، امام و نایب برحقش بیش از آنچه آنان فکر می کردند هوشیار و بیدار است . با انتخاب آیت .. خامنه ای به رهبری نظام بار دیگر قصر آرزوی دشمنان در ایران فرو ریخت و ملت با حمایت خود از انتخاب جهاد گری توانا که حضور او در جبهه ها را بارها دیده بودند ، پایه های رهبری و ولایت فقیه را در کشور مستحکم و ایمن تر از هر زمان نمود .

یقینا پس از رحلت حضرت امام ، فرمایشات و توصیه های ارزشمند مقام معظم رهبری و تاکیدات مکرر ایشان بر تقویت و تعمیق فرهنگ و روحیه جهادی در بین مردم و جوانان نقش سازنده خود را ایفا کرده و و امروز نگاهی اجمالی به دفتر انقلاب این واقعیت را صحه می نهد که کشور در عرض مدت کوتاه عمر خویش ، رشد همه جانبه ای داشته که تحقق این امر جز با داشتن روحیه جهادی میسر نبوده است .

در این مقاله بر آنیم تا «فرهنگ و مدیریت جهادی در آیین اندیشه امام و رهبری» را مورد کنکاش قرار دهیم تا ضمن تبیین این فرهنگ به چهارچوب های کلی فرهنگ و مدیریت جهادی مد نظر رهبری نظام دست یابیم .

ویژگی های فرهنگ جهادی (چهارچوب ها ، الگوها ، ارمان ها)

محمد تقی جهانبخش : دانشجوی رشته کامپیوتر / مرکز آموزش عالی فنی مشهد

چکیده :

انقلاب اسلامی به یاری خدا و رهبری خردمندانه حضرت امام خمینی (قدس ا... مقامه) و جانفشانی مردم مومن و متدین ایران به پیروزی رسید و توانست علاوه بر آشکار کردن چهره کریه و پست استعمارگران سیاسی و اقتصادی ، ندای آزادی و آزادیخواهی اسلامی را در جهان طنین انداز کند ؛ مردم غیور ایران توانستند در عرصه های مختلف ، گام های بلندی بردارند و با توکل به خداو مددگرفتن از نیروهای الهی ، به فرمان رهبری نظام پایه های انقلاب را مستحکم نمایند و نظام جمهوری اسلامی را بر پایه فرامین الهی بر پا کنند ، در برابر سپاه کفر که تمام قدرت های جهان از آن پشتیبانی می کردند ، دلیرانه هشت سال بایستند و پس از آن ویرانه های برج مانده از حکومت پهلوی و همچنین جنگ ویرانگر ۸ ساله را با بضاعت اندک و تلاش ایشار فراوان از نو بسازند و امروز نیز در عرصه علم و سیاست و ... پرچم اسلام را بر قله رفیع پیشرفت به اهتزاز در آورند .

این جهاد گران به فرمان رهبرشان در روز های پرفراز و نشیب انقلاب لبیک گفتند و مطابق رهنمودهای او برای ترقی کشور و حکومت اسلامی گام برداشتند و نتیجه شیرین این فرمان برداری ایرانی آباد و آزاد است .

از خاطر ملت و تاریخ این سرزمین نمی رود که ایران پیش از انقلاب شکوهمند اسلام چگونه کشوری بود . کشوری وابسته و متکی به قدرت های غرب و شرق و جولانگاهی برای این و آن همین مردم با فرهنگ و روحیه جهادی به رغم فشارها و تهدیدها و تحریم های گوناگون و جنگ هشت ساله آن ، ایران وابسته به قدرت دیگران را به ایرانی متکی به لطف یزدان و مستقل از قدرتهای شرق و غرب بدل کرد .

تاریخ از یاد نمی برد خاطره رشادت ها و دلاوری های سربازان و جهادگران خمینی را و اگر به جبر زمانه و دلارهای آمریکایی ، تاریخ به گونه ای تحریف شود ، سخن بیاد ماندنی ، الگوی پایداری و خستگی ناپذیر در جهاد علم و سلاح ، شهید دکتر چمران ، از ذهن بیدار دلان جهان ، محو نخواهد شد که فرمود : « بشکند قلمت ای تاریخ اگر نویسی که بر یاران خمینی چه گذشت » .

به راستی آیا رسیدن به پیشرفت های گوناگون در عرصه های مختلف آن هم با وجود فشارها و تحریم های همه جانبه از سوی غرب جز با مسلح شدن جوانان مسلمان به روحیه و فرهنگ جهادی میسر است و این فرهنگ جهادی چه مختصات و ویژگی های دارد و از کدام الگو تاثیر می پذیرد که اینگونه درهای پیشرفت و تکنولوژی را به روی مردم مسلح به آن می گشاید .

در این مقاله «ویژگی های فرهنگی جهادی (چارچوب ها ، الگوها ، آرمانها ...)» بررسی می شود .

تبیین و تصحیح به روز این موضوع می تواند حرکت جامعه اسلامی به سمت رشد و ترقی را سرعت بخشد تا به یاری خدا شاهد صعود بیش از پیش ایران بر قله افتخار جهان باشیم .

کیوان داداشی : کارشناس کشاورزی

چکیده :

جهاد یعنی کوشش خستگی ناپذیر برای رسیدن به هدفی والا برای درک بهتر و بیشتر واقعیت های هستی . شهید آوینی از معماری و شعر دل برید و به عرصه جهاد آمد مسلما او بدنبال دنیا نبود آوینی به این درک رسید که از دریچه گذشت ،ایثار جهاد و نهایتا شهادت می توان تمام واقعیات جهان را بی کم و کاست دید و زیبایی های صفات حسنه را دید و زشتی های صفات رذیله را درک کرد .

جهاد یعنی از خود بریدن برای رسیدن - ترک خود برای دیگران دیدن آنچه نادیدنی است . جهاد یعنی ایثار دیدن خدا و ندیدین خود را

چگونه باید جهادی بود و برای جهادی دیگران کوشید .

۱- فراموش کردن خود .

۲- اشاعه اینکه هر پیش آمدی چه خوب و چه بد ، نتیجه عملکرد فرداست .

۳- ناظر دانستن خدا در هر حال و انجام تمام امور برای رضای خدا و خشنودی خلق خدا

۴- نگرستن به آبادانی و کار کشاورزی به صورت یک تفریح

۵- درک این واقعیت که زمان بسیار محدود است

۶- نگرستن به افراد زیر دست به منزله اعضای خانواده .

۷- پاداشت هرکس به اندازه سعی و تلاش اوست .

۸- تقدم منافع جمع به منافع فرد .

۹- سپردن مسئولیت و دادن اختیار به زیر دستان و گرفتن گزارش کار از آنها

۱۰- پذیرفتن مسئولیت کوتاهی و اشتباهات زیر دستان و سپر قرارندادن آنان در برابر مسئولان

۱۱- علاقه به خاک و عشق به وطن

۱۲- قضاوت درست در مورد کار دیگران و دادن انگیزه به افراد زیر مجموعه

۱۳- حضور همیشگی در خط مقدم فعالیت برای دادن انگیزه بیشتر به افراد .

۱۴- القا این کلمه به جامعه : کشاورزی یعنی فلاحت یعنی رستگاری

این ۱۴ محور روشهایی از هزاران روش برای رسیدن به الگو فرهنگ و مدیریت جهادی و هر کدام در جای خود نیاز به بحث دارد .

بررسی را هکارهای تعمیق و تعمیم فرهنگ و مدیریت جهادی : "سینما ، فرهنگ و مدیریت جهادی ، هزاره راه نرفته "

مجید عاصمی : کارگردان و تهیه کننده سینما و تلویزیون – عضو هیات علمی دانشگاه هنر

مقاله ای که با عنوان " سینما ، فرهنگ و مدیریت جهادی ، هزار راه نرفته " فراهم آورده شده است فشرده ای پانزده صفحه ای است از یک پژوهش دوپست و پنجاه صفحه ای در مورد تصویر سازی های سینمای ایران و تحولاتی با ویژگی های فرهنگ و مدیریت جهادی .

این پژوهش فشرده شده در دو محور نظری و عملیاتی ، ارتباط دو سویه ی سینمای معاصر ایران و فرهنگ و مدیریت جهادی را بررسی می نماید . در بخش نظری ، راهکارهای موجود در سینمای نوین ایران برای تعمیق فرهنگ و مدیریت جهادی با ذکر نمونه های تولیدی سینمای ایران در سال های پس از پیروزی انقلاب اسلامی اشاره شده است و در محور راهکارهای عملیاتی ، ارایه یک برنامه اجرایی در دو مقطع زمانی کوتاه مدت و میان مدت مد نظر است .

همچنین در نخستین بخش از این مقاله ضمن اشاره به پتانسیل و ظرفیت های نهفته سینمای ایران در ارایه الگوهای موفق مدیریتی د حوزه هایی چون فرهنگ و مدیریت جهادی ، نمونه های موجود در سینمای معاصر ایران با رویکردی نقالانه د تجزیه و تحلیل شده و در بخش دوم آن ، نقش دو گانه نهادهای اجرایی و حوزه های نظری متصل به سینما ، در نهادهای ساختن فرهنگ و مدیریت جهادی ، اشاره شده است .

عنوان: فرهنگ و مدیریت جهادی در آئینه و اندیشه امام و رهبری

علیرضا زواره: دکتری مدیریت استراتژیک

چکیده:

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران بعضی از مسئولین بدنبال الگوهای موفق در داخل و خارج از کشور می گشتند. برای ترمیم خرابیهای بجا مانده از گذشته، می خواستند ببیند الگوی موفق کجاست و در کشورهای دیگر با این مشکلات چگونه کنار آمدند و چگونه آنها راحل کردند.

که یکباره حضرت امام خمینی (ره) دست مشارکت و کمک خواهی بسوی مردم دراز کرد و فرمود «ما در مشکلات باید متوسل بشویم به ملت، ملتی که بحمدالله مهابرای کمک کردن و فداکاری بوده و هستند.. با فداکاری ملت، بحمدالله مراحمی را که بسیار اهمیت داشت، پشت پنجره سرگذاشتیم و ما باید به همت ملت خرابیها را ترمیم کنیم و بحمدالله ملت ما راجع به این سازندگی مهیا بودن خودشان را اعلام کرده اند..»

و همه دستهایی را که بسوی دیگران دراز شده بود بسوی مردم برگرداند و عملاً نشان داد و اگر متولیان امر در تمامی ابعاد سازندگی اعم از سازندگی روستاها، سازندگی انسانها، پرورش مدیران و کارشناسان توانمند و لایق و شایسته و با سلامت و عزت نفس این راه را ادامه بدهند. و اگر امروز نظام مدیریتی کشور از فرهنگ جهادی نشأت میگیرد و صاحب تفکر مدیریتی جهاد بودند که هدف اصلی و اولیه هم همین بود که جهاد در بستر و فضا و عرصه فرهنگ جهاد مدیران جهادی و لایق و کارآمد و شایسته و با کفایت و متعهد و متخصص و متدین و مدیر بسازد و وارد نظام اداری کشور و وزارتخانه های دیگر بکند و کل نظام مدیریتی کشور از کلان تا خرد در تمامی سطوح مدیریتی (عالی و میانی و عملیاتی) در این بستر فرهنگ جهادی رشد کرده و صاحب تفکر مدیریتی جهادی باشند و ببینیم حضرت امام (ره) با چه اهداف عالی و بلند و ارزشی این نهاد را تاسیس فرمودند و چه انتظاراتی از آن داشتند که فرمودند:

۱- امروز وجود جهاد در کشور محسوس است و اگر خدای ناکرده این نهاد نباشد یا ضعیف شود، خلا آن محسوس خواهد شد.

۲- جهاد شمایل دنیای آزادی و استقلال در عرصه کار و تلاش و پیکار علیه فقر و تنگدستی و رذالت و ذلت است.

مقام معظم رهبری فرمودند: به برکت انقلاب اسلامی همه تلاشها سرعت و کارایی مضاعفی پیدا کرده، آنچه انقلاب اسلامی به مردم ما داد، فرهنگ جهادی بود و در همه صحنه ها.

و محور بعدی حضور نمایندگان امام و ولایت فقیه و چگونگی اثرگذاری و اثر بخشی و جود آنها در حفظ روحیه جهادی و ترویج فرهنگ جهادی و حفظ سلامت نظام اداری در وزارتخانه جهاد می باشد که باید بطور ویژه به آن توجه شود که این دفاتر نمایندگی با همه مشکلات به وظایف قانونی و شرعی و فرهنگی و انسان سازی خود خیلی عالی کمک کنند.

این مقاله دارای یک مقدمه می باشد.

و بخش اول در مورد دیدگاهها و نظرات و انتظارات حضرت امام (ره) از جهاد می باشد .

بخش دوم در مورد دیدگاهها و نظرات و انتظارات مقام معظم رهبری از جهاد می باشد .

بخش سوم در مورد وظایف و چگونگی انجام وظایف دفاتر نمایندگی امام و ولایت فقیه می باشد و بخش آخر نتیجه گیری و پیشنهادات ارائه می شود .

کلید واژه ها : فرهنگ جهادی ، اهمیت سازندگی ، خود سازی ، جهاد با نفس ، نمایندگی امام و رهبری

چکیده :

اندیشمندان و صاحب‌نظران علوم مدیریتی ابعاد مختلف هر سازمان را به دو دسته ساختاری و محتوایی تقسیم نموده‌اند که این ابعاد به دلیل جامع بودن به یکدیگر تاثیر چشمگیری دارند و از متغیرهای گوناگونی در سازمان برخوردارند. ازجمله متغیرهایی که در بعد محتوایی در سازمان حائز اهمیت می‌باشد « فرهنگ سازمانی » که از شرایط خاصی نسبت به دیگر متغیرهای محتوایی برخوردار می‌باشد و بر دیگر متغیرها اثر می‌گذارد و خود می‌تواند محصول آن متغیرها نیز باشد و با توجه به اینکه تغییر پذیری مفاهیم و مبانی فرهنگ معمولاً کند و تدریجی صورت می‌پذیرد ولی تاثیر آن بر باورها و نگرشهای ذهنی افراد عمیق می‌باشد، لذا می‌تواند رفتار انسانها به عنوان یک منبع استراتژیک سازمانی اثر عمیق داشته باشد.

فرهنگ سازمانی : عبارت است از مجموعه‌ای از مفاهیم و مبانی، باورها، ارزشها و الگوهای رفتاری که در سازمان وجود دارد به سازمان شخصیت منحصر به فرد می‌دهد و آن سازمان را از دیگر سازمانها متمایز می‌نماید.

تحقق اهداف هر سازمانی بستگی به عوامل و مبانی فرهنگ حاکم بر آن سازمان دارد که حاکمیت و مدیریت بر منابع سازمان جمله منابع انسانی دارد، از این رو انسان به عنوان یکی از سرمایه‌ها و منابع اصلی سازمانی تلقی می‌شود که تحت تاثیر ارزشها و باورهای اعتقادی فرهنگ سازمانی می‌باشد و انسان به معنی احض مقام انسانیت خود در نقش خدمت دهنده و خدمت گیرنده خواهان گسترش عدالت و ولایت الهی است که به شیوه‌ای معقول سازماندهی و مدیریت می‌شود تا بتوانند به تلاش همه جانبه خود در قالب عشق به خدمت در جهت کسب رضایت حضرت حق ادامه دهد، تلاش نه فقط برای معاش، بلکه برای نیل به مقام کرامت والای انسانی که در خور (و لقد کرما بنی آدم) و (فتبارک الله احسن الخالقین) نیز می‌باشد، برسد.

اعتقاد و باور به این مفاهیم و مبانی و نیل به این اهداف فوق در عرصه فرهنگ ارزشی جهاد و بدست با کفایت مدیرانی که خود بانی و پایه گذار این فرهنگ بوده‌اند، تبلور و عینیت پیدا کرده توجه به ظرفیت و توانمندی بالایی انسانهایی که خود دارای شخصیت و کرامت والای انسانی و ارزشهای جهادی بودند و به عنوان مدیر در عرصه های مختلف سکандار و جلودار و پیشاز و افریننده این مبانی اعتقادی و ارزشی فرهنگ جهادی بودند، توانستند بنیانگذار این تمدن و فرهنگ عظیم جهادی شوند.

وهدف غایی مدیران با فرهنگ جهادی بستر سازی و گسترش و ترویج این فرهنگ و پرورش انسانها در این عرصه فرهنگ ارزشی جهاد به منظور برقراری تعادل بین افراد در سازمان با مبانی اعتقادی فرهنگ و مدیریت جهادی است.

فرهنگ سازمانی حاکم به هرسیستمی عوامل و مبانی مشترک و منحصر به خود را دارد که با محوریت آن عوامل و مبانی به فعالیت و حیات خود ادامه می‌دهد.

چکیده :

حضرت امام خمینی (ره) فرمودند : از شما می خواهیم که در ضمن جهاد سازندگی ، جهاد نفس هم داشته باشید .

فرهنگ سازمانی جهاد مانند بسیاری از فرهنگها در یک برهه ای از زمان بر اساس نیاز و ضرورت کشور با صدور فرمان تاریخی حضرت امام (ره) شکل گرفت و بوجود آمد . ولی از آنجایی که حضرت امام (ره) دقیقا در لحظه ای انگشت اشاره را روی نقطه شروع آن گذاشت که از هر نظر بستر کاملا آماده و مستعد پذیرش این بذرونهال جدید انقلاب اسلامی بود ، زیرا هم خرابی های بجا مانده از گذشته به اوج خودش رسیده بود و هم انتظارات مردم از انقلاب اسلامی به نقطه اوج خود رسیده بود که نظام اسلامی می باید یک اقدام معجزه اسا می کرد وجوانان مستعد و آماده بکار در اقصی نقاط این کشور پهناور اسلامی آمادگی لازم را برای ورود به عرصه کار و سازندگی داشتند و در آن لحظه حساس و سرنوشت ساز ، حضرت امام (ره) با صدور فرمان تشکیل جهاد سازندگی یک انفجار و یک آتشفشان از نیروی مستعد انسانی از یک طرف و فقر و فلاکت و خرابیهای بجا مانده از گذشته از طرف دیگر را مدیریت و رهبری و هدایت نمود .

یک ضرب المثل هست که می گوید محبت بستگی به شدتش ندارد بلکه بستگی به مدتش دارد .

جهاد سازندگی در یک برهه ای از تاریخ به خاطر عشق و علاقه به خدمت در وجود آن انسانهای وارسته بوجود آمد و با همان انسانهای فرهنگ ساز و جهادی زیربنای این فرهنگ را بوجود آوردند ولی امروز با رفتن آن نیروها و از صحنه خارج شدن آنها این فرهنگ آن پویایی لازم را از دست داده و همراه آن انسانهای جهادی در حال افول و رفتن است و این از نقاط حساس و اصلی و کلیدی آسیب پذیری فرهنگ و مدیریت جهاد از درون می باشد که این زهر درون باش کشنده تر و آسیب زننده تر نیز می باشد .

حضرت علی (ع) می فرماید : فساد و زشتی درونی موجب تزلزل برادریها و محبتها و همکاریها و از خود گذشتگی های ما می شود و یکی از عوامل اصلی آسیب پذیری از درون همان کلید اصلی که حضرت امام (ره) و در اوایل تشکیل جهاد به آن اشاره فرمودند و آن اینکه ضمن جهاد سازندگی جهاد با نفس هم داشته باشید . هرکجا جهاد با نفس نبود آنجا آسیب دیدیم و دسته دوم عواملی هستند که از بیرون اثر میگذارند و آسیب وارد می کنند از جمله تهاجم فرهنگی که از مصادیق بارز فروپاشی و آسیب پذیر نمودن این فرهنگ می شوند .

و عوامل دیگری عدم شایسته سالاری صحیح و کارها را بدست افراد کاردان و متخصص ومتهد و متدین و مدیر و مدبر به معنای واقعی ندادن .

در ادامه انواع آسیبهای در کمین فرهنگ جهاد و نتایج سهل انگاریها و بی توجهی به آسیبهای درونی و برونی و عوامل آنها و چالشها و علل و عوامل افول فرهنگ جهادی و عوامل اثر گذار بر آن فرهنگ و موانع فردی و گروهی و سازمانی می آید و در پایان راهکار های پویایی و جلوگیری از افول فرهنگ جهادی از منظر اما (ره) و مقام معظم رهبری می آید .

و نهایتا نتیجه گری مباحث و مطالب مطرح شده ارائه می شود .

واژه های کلیدی : فرهنگ ، سازمان ، آسیب شناسی ، مدیریت جهادی ، شایسته سالاری

عنوان مقاله: بررسی راهکارهای تعمیق و تعمیم فرهنگ و مدیریت جهادی

علیرضا زواره: دکتری مدیریت استراتژیک

چکیده:

اگر بخواهیم فرهنگ جهادی را تعمیق دهیم و سپس آنرا تعمیم داده و از زوال و افول آن در شرایط کنونی جلوگیری کنیم، باید با همه توان و همت و دلسوزی مردانه جهادی وارد میدان شده و در یک دوره کوتاه زمانی و بکارگیری استراتژی ((گذر از آهنگ جهای به فرهنگ جهادی)) مبانی این فرهنگ را تبیین و تدوین کرده و سپس به ترویج و بستر سازی و اجرای آن پردازیم .

مدیریت بر فرهنگ جهادی را که شدیداً در حال برگشت و عقب گرد از فرهنگ جهادی به آهنگ جهادی است و با تهدیدها چالشهای سنگین و سختی که هم از درون و هم از بیرون آن را تهدید میکند جلوگیری کنیم .
راهکارهای ارائه شده در این مقاله بطور خلاصه عبارتند از :

۱- توجه به دیدگاهها و نظرات و دستورات حضرت امام (ره) و عملی نمودن آنها و به تغییر بازگشت به خویشتن و اجرای آن مبانی و اصول و مفاهیمی که حضرت امام (ره) با توجه به آن انتظارات فرمان تشکیل این نهاد را صادر فرمودند .

۲- توجه به دیدگاهها و نظرات و انتظارات و سفارشها و توصیه های مقام معظم رهبری در خصوص فرهنگ جهاد و حفظ ارزشهای جهادی و

۳- توجه خاص و عملی به شایسته سالاری و حفظ نیروهای توانمند و با تجربه که در عرصه های سازندگی و دفاع مقدس و تولید و خود کفایی با حفظ روحیه و منش و رفتار جهادی آن حماسه های بزرگ را آفریدند و به جهاد و به تغییری به انقلاب اسلامی در داخل و خارج از مرزهای جغرافیایی عزیزی و آبرو بخشیدند و بکارگیری بجا و مناسب آنها که خود صاحبان و پدید آورندگان این فرهنگ نیز می باشند .

کلید واژه ها: فرهنگ جهادی، مدیریت جهادی، شایسته سالاری جهادی، تهدیدها، آهنگ جهادی، ارزشها

الگوهای موفق مدیریتی در فرهنگ و مدیریت جهادی

محمد حسن حاجی زاده: کارشناس سازمان جهاد کشاورزی فارس مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان استهبان

چکیده:

این مقاله به اختصار به فرهنگ و مدیریت جهادی و رمز موفقیت اومی پردازد . ویژگی مدیریتی و اصول اعتقادی از جمله بخش های این مقاله است .
توجه به نقش کار آفرینان و انسان هایی که تنها با اتکا به قابلیت های خویش ، تاثیر بسزایی در رشد و شکوفایی داشتند ، بسیار با اهمیت است .

رمز موفقیت فرهنگ و مدیریت جهادی

«کلید کامیابی در پدید آوردن محصول ، داشتن درجه دکترا ، یا داشتن بودجه کلان در واحد پژوهش و گسترش نبود ، بلکه در تلاش ، زحمت کشیدن و عرق ریختن کارکنان این نهاد مقدس و مردمی بود .»

مدیریت جهادی ، رویکردی جدید و متفاوت از زمان خود به کارکنان خود داشت . توجه به «خرد گروهی» . «نظام بخشی» . «تعیین ماموریت سازمان» از شیوه های مدیریتی جهادی به شمار می آیند ؛ شیوه هایی که پس از گذشت چندین دهه از پیاده سازی آنها در سازمان های کنونی مطرح شده اند . با توجه به نحوه زندگی و عملکرد ، علاوه بر خصوصیات همچون خلاقیت ، خطر پذیری ، تلاش ، فروتنی که ویژگی مشترک کارآفرینان دیگر نیز هست . ویژگی فوق العاده ای نیز وجود داشت که می توان آن را رمز موفقیت مدیریت جهادی نامید و آن هم «ظرفیت بالا برای برانگیختن دیگران است»

ویژگی مدیریت جهادی

۱- توجه به خرد گروهی ۲- پیاده سازی نظام بخشی ۳- کاهش هزینه ۴- ساعت کار متمادی ۵- صرفه جوی در همه موارد ۶- تصور اینکه کارکنان ، اعضای خانواده اند ۷- سرعت در کار

اصول اعتقادی

۱- خدمت به مردم ۲- انصاف و امانت ۳- کار گروهی برای غایت همگانی ۴- کوشش خستگی ناپذیر برای بهتر کارکردن ۵- احترام و فروتنی احترام به حقوق دیگران ؛ حفظ نظم اجتماعی ۶- همسازی با قوانین طبیعی ۷- حق شناسی در برابر نعمت ها . دیدگاه فلسفی : انسان به طور ذاتی موجودی خوب و مسئول است . نهاد انسان برای رشد و پیشرفت ، چه مادی و چه معنوی ، ظرفیت بالایی از خود نشان داده است انسان قدرت گزینش دارد . ما دارای ظرفیت بکار بردن منابع مادی و فکری برای رویارویی با دشواریهای زندگی در جهان هستیم . حل موضوعات دشوار ، بیش از هر چیز به ذهن و شوق یادگیری نیاز داریم .

دیدگاه‌های امام خمینی (ره) و رهبر فرزانه انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته و جمعی از مسئولان در پاره‌ای باتاسیس جهاد سازندگی

مجتبی حاجب : کارشناس جهادسازندگی

((فرزندان عزیز جهادیم به تنها چیزی که باید فکر کنید به استواری پایه‌های اسلام ناب محمدی (ص) است))

انقلاب یعنی دگرگونی، حرکت به سوی تحولات نو و برآوردن انتظارات مردمی و شکفتن خلاقیت‌ها و نوآوری‌های جوانان در عرصه انقلاب با شعارهای داده‌شده و برچیدن ضعف‌هایی که بر خلاف آرمان‌های مردمی است و ایجاد نظم در هیجان‌های پر شور مردمی در مسیر اهداف از پیش تعیین‌شده این امور به تصمیم‌گیری‌آنی و هدفدار نیاز دارد و کوچک‌ترین خطا مسیر انقلاب را تغییر می‌دهد. لذا علیرغم همه مشکلات و معضلات داخلی و خارجی، انقلاب پر شور مردمی ایران در سطح جهان برای اولین بار اتفاق افتاد و با رهبری حکیمانه امام و توکل به ذات اقدس الهی به پیروزی رسید و سکان‌کشی در مسیر اهداف انقلاب که ثمره سالها تلاش و ایثار و خون‌وسرشار از امید و آرزوی دیرینه مردمی با تمدن‌غنی به سرچشمه زلال اسلام ناب محمدی (ص) که هدف اصلی انقلاب است هدایت می‌شود. لذا یکی از حرکت‌های تاریخی امام، صدور دستور تاسیس اولین نهاد سازندگی در تاریخ ۵۸/۳/۲ است. این نهاد مقدس و مردمی که بدون برنامه‌ریزی قبلی به طور خودجوش در مناطق روستایی و شهری با هدف رفع محرومیت از مناطق محروم در قالب گروه‌های کاملاً مردمی شکل گرفت، در مدت کوتاهی توانست خدمات ارزنده‌ای را در روستاها انجام دهد.

پیام‌مدبرانه امام

ما در مشکلات باید متوسل بشویم به ملت. ملتی که به حمدالله مهیا برای کمک و فداکاری بوده و هستند. با فداکاری ملت به حمدالله مراحل راکه بسیار اهمیت داشت پشت سرهم گذاشتیم، موانع مرتفع شد، خائنین رفتند و اگرتمه‌ای هم باشد با همت ملت خواهند رفت، لیکن این دیوار شیطانی بزرگ را که شکست، پشت آن دیوار، خرابیهای زیادی است و ما باید به همت ملت آن خرابی‌ها را ترمیم کنیم. ناچاریم که به ملت متوجه بشویم برای سازندگی برای اینکه ترمیم کنیم این خرابیها که در طول مدت حکومت جائر پهلوی درمملکت ماحصل شده است و به حمدالله ملت ما راجع به این سازندگی می‌ها بودن خودشان را اعلام کردند. دانشجویان عزیز، متخصصین، مهندسی و بازاری، کشاورز، همه قشرهای ملت دواطلب برای این است که، ایرانی که به طور مخروبه به دست ما آمده است بسازند. از این جهت باید ما بگوییم یک جهاد سازندگی موسوم کنیم این جهاد را به جهاد سازندگی که همه قشرهای ملت زن و مرد، پیرو جوان، دانشگاهی و دانشجو، مهندسین و متخصصین، شهری و دهاتی همه با هم باید تشریک مساعی کنند و ایران را که خراب شده است بسازند. بعد از پیام مبارک امام افراد دلسوز انقلاب که قشرهای خاص، متخصصین و دانشجویان با عزیمت به استانها و شهرها و بخشها و روستاهای دور دست، مراکزی به نام جهاد سازندگی با آرامی زیبا تاسیسی کردند و با عاریه گرفتن مراکز آموزشی و امکانات از رده خارج اردارات و نیروهای داوطلب مدرمی و اداری عاری از تشریفات اداری و مسجدی و ازبامیزهای کوچک مطالعه علمای دین کار را

عملا شروع نمودند . و جود نیزوهای متخصص از عالیتترین دانشگاههای کشور به نام دانشجویان پیرو خط امام که در طول عمر جهاد با این کیفیت نیرو کمتر به خود دیده است کارهای فنی از قبیل : راه سازی ، حمام ، برق رسانی ، آب اشامیدنی ، بهداشت و درمان در سطح وسیع از روستاهای دور دست با کمترین امکانات شروع نمودند و با بهترین کیفیت و کمترین زمان تا پاسی از شب همراه مردم کار می کردند .....

چکیده:

به فرموده امام خمینی رحمه الله علیه " زحمات بی وقفه جهاد ، این سنگر سازان بی سنگر در دفاع مقدس از جمله مسائلی است که ترسیم آن در قالب الفاظ نمی گنجد .

عشق جهاد در خدمت به اسلام و مردم چشم دل عشاق خدمت به دین و اسلام را روشن نموده است . شجاعت دلیر مردان و شیر زنان جهادی علیه کفر و بیداد زبان زده خاص و عام است . دامنه ی گذشت و ایثار مردان و زنان جهاد ، جنگ و صلح ، بزرگ و کوچک ، فقیر و غنی این مرزو بوم را فراگرفته است جهاد شمایل دنیای آزادی و استقلال در عرصه کار و تلاش و پیکار علیه فقر و تنگدستی و رذالت و ذلت است " .

لذا برای حفظ و بقا ارزش های فوق ، چکیده راهکارهای تداوم و توسعه و ترویج فرهنگ جهادی در شرایط کنونی عبارتند از :

۱- پی گیری و اقدام برای تهیه ، تصویب و اجرا قوانین و مقررات خردمندانه ، عادلانه وواقع بینانه در حد رفع نیاز یک نهاد موفق که موانع رشد و تکامل انسانی را نداشته و بر محور مردم سالاری دینی و تکریم ارباب رجوع و پاسخگوئی کامل استوار باشد .

۲- نصب مدیران شایسته و اصلح از در تعهد و تخصص

۳- تمهیدات لازم در اعمال مدیریت الهی ،خردمندانه ، مشورتی و مشارکتی که سیستمی و توأم با بصیرت در سایه حاکمیت عشق و صمیمیت و در مسیر ایثار و از خود گذشتگی .

۴- توجه جدی به جذب و گزینش نیروی انسانی متعهد ، متخصص ، کارآمد و خلاق

۵- توجه به نیازهای واقعی کارکنان از ابعاد مادی و معنوی برای تکریم کرامت انسانی و تقویت انگیزه کاری آنها .

۶- اعمال نظام ارزشیابی علمی ، مستمر و دقیق بر عملکرد نیروی انسانی ، به طوریکه در تشویق و ارتقاء همه جانبه و یا در محرومیت و حذف کارکنان به صورت عادلانه عمل شود

۷- حذف تدریجی کارکنان غیر ضرور ، غیر مفید و ناکار آمد از طریق وضع و اعمال قوانین و مقررات بازنشستگی پیش از موعد ، بازخریدی و از کارافتادگی و ... مطابق برنامه

۸- برخورد مناسب ، به موقع ، قاطعانه و عادلانه هیئت های بدوی و تجدید نظر رسیدگی به تخلفات اداری با کارکنان متخلف

۹- توجه جدی به برگزاری کلاس ها و برنامه های آموزشی به منظور ارتقاء سطح دانش علمی ، تخصصی و بینش مذهبی کارکنان .

۱۰- تاسیس مرکزی پژوهشی و مطالعاتی که بتواند پیوسته عوامل جرائیم و تخلفات و همچنین موانع رشد انسان ها خصوصا مدیران و کارکنان را

شناسائی و علت یابی نموده و در رفع آنها بکوشد .

چکیده:

۲۸ سال از ابلاغ فرمان امام خمینی (ره) مبنی بر تشکیل جهاد سازندگی می‌گذرد که با کارهای خارق العاده و پرمفعت برای مردم محروم و انقلاب اسلامی توأم بود. آنچه مهم است این است که چه عواملی باعث این همه ایثار و فداکاری و کار و تلاش خستگی ناپذیر بوده و عامل اصلی این همه شگفتی در عرصه سازندگی و جنگ تحمیلی چیست. در نگاه اول عوامل متعددی را می‌توان نام برد، لکن عشق بنیادی ترین عاملی است که این همه نیکی را رقم زد.

این مقاله تلاش شده تا با تکیه بر نظر روانشناسان و به استناد تعاریفی که آنها از عشق ارائه می‌دهند عشق را نیروی محرکه این حرکت معرفی و از همین رهگذر ارتباط بین فرهنگ جهادی و مدیریت کیفیت تبیین و عملکرد فرآیند تغییر و روز آمدی و عناصر مدیریت کیفیت در فرهنگ جهادی بررسی و سرانجام برای ارتقا آن پیشنهادهایی ارائه می‌شود.

واژه کلیدی: فرهنگ جهادی، عشق، تغییر، مدیریت کیفیت

شناخت و تبیین مبانی و رویکردهای فرهنگ و مدیریت جهادی

غلام حسین دست بالا : معاون اداری و مالی سازمان جهاد کشاورزی فارس – کارشناس ارشد مدیریت دولتی

چکیده :

از اموری که در فرهنگ جهادی مورد غفلت واقع شده است ، تدوین سندی برای مشخص کردن هویت جهادگری است . که این امر باعث شده است که نتوان تعریف صحیح و جامعی از جهادگر بودن ارائه داد .

دراسناد تاریخی و مدیریتی دو مفهوم «فتوت نامه » و «مرامنامه » وجود دارد که هر دو مفهوم بر این نکته تاکید می کند که گروه ها ، جمعیت ها و سازمان ها به دلایل مختلف برای شناساندن خود و هویت سازمانی و نهادی خویش مرامنامه تدوین نمایند و در آن اهداف و رسالتهای گروه ، جمعیت و سازمان را مشخص نماید و در حقیقت هرکس بتواند با قرائت آن مرامنامه جایگاه خود را در تعلق یا عدم تعلق به آن گروه بیابد و رفتار خود را بر اساس آن تنظیم نماید .

این گونه سندها در متون تاریخی (ملی – مذهبی) به استناد آیه شریفه ی «انهم فتیه آمنوا بریهم و زدنا هم هدی » به «فتوت نامه » مشهور است و در مدیریت جدید این اسناد با عنوان «مرامنامه » شناخته می شود .

در این مقاله تلاش شده است چارچوبی برای تدوین مرامنامه یا فتوت نامه ارائه و در پایان بر اساس دیدگاه های ملی ، مذهبی و مدیریت جدید پیش نویسی برای مرامنامه یا فتوت نامه جهادگران تهیه شود تا با دقت علمی صاحب نظران این مهم به ثمر رسد .

واژه های کلیدی : فرهنگ جهادی ، فتوت نامه ، مرامنامه

نقش رسانه های نوشتاری در تبیین ، ترویج و توسعه فرهنگ جهادی «بررسی اثر بخش فصلنامه فرهنگ جهاد از دیدگاه مخاطبان»

حسین کوهستانی ، علی اصغر هوایت نژاد – آقای اکبر فروزش

چکیده :

رسانه های نوشتاری نقش مهم و موثری در انتقال پیام داشته و با داشتن ویژگی هایی همچون : قابلیت ماندگاری ، امکان استفاده در هر زمان و مکان ، تهیه ارزان و .... همچنان از جمله رسانه های قابل استفاده در سازمانها محسوب می شود . فصلنامه فرهنگ جهاد از جمله رسانه های نوشتاری است که از تیرماه سال ۱۳۷۴ با اهدافی چون : ارایه مطالب دینی ، فرهنگی ، ارزشی ، تبلیغی ، علمی و .... توسط دفتر نمایندگی ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی منتشر می شود . برای بررسی اثر بخشی فصلنامه فرهنگ جهاد و مشخص کردن میزان دستیابی آن به اهداف مورد نظر و رضامندی مخاطبان از آن نسبت به انجام یک مطالعه میدانی به روش پیمایش اقدام شد . پاسخگویان پرسشنامه های تحقیق تعداد ۲۲۴ نفر از کارشناسان ، مدیران و مسئولین حوزه های نمایندگی ولی فقیه در سازمانهای جهاد کشاورزی استان ها و سازمانهای تخصصی وابسته در ۶ منطقه کشور بودند .

حدود نیمی از پاسخگویان بیش از ۵ سال سابقه مطالعه فصلنامه فرهنگ جهاد را داشتند . و بطور نسبی اعتقاد داشتند که فصلنامه فرهنگ جهاد در الویت اول بایستی جهت گیری سازمانی – اعتقادی و سپس اجتماعی – فرهنگی داشته باشد .

پاسخگویان کیفیت چاپ ، طرح روی جلد و عنوان فصلنامه را بهتر از سایر شاخص های معرفی شده در ارزیابی ظاهری (بیرونی) فصلنامه داشتند . این در حالی است که در ارزیابی محتوایی (درونی) فصلنامه ، شاخص هایی چون ، ساده و قابل فهم بودن ، مستدل و علمی بودن ، انطباق مطالب با سطح اطلاعات و دانش مخاطبین را در سطح خوب ارزیابی کردند .

گروه مورد بررسی همچنین فصلنامه را در دستیابی به هدف و رسالت اشاعه و تقویت دیدگاههای فرهنگی و معنوی و اشاعه فرهنگ سازمانی ، طبیعت و زندگی ، تاریخ و تمدن ، و دین را به ترتیب دارای بیشترین انطباق با وظایف شغلی و سازمانی خود ارزیابی کردند از نظر گروه جذابیت بخشهای مختلف فصلنامه به ترتیب در بخش های دین ، فرهنگ و ارزش ، طبیعت و زندگی ، تاریخ و تمدن ، سرمقاله و مصاحبه و گزارش به دست آمد .

نتایج حاصل از آمار استنباطی نیز نشان داد که بین میانگین اثر بخش فصلنامه فرهنگ جهاد برای دو گروه پاسخگویان (مدیران و کارشناسان) تفاوت معنی دارای وجود ندارد . در حالی که آزمون f انجام گرفته نشان داد که میانگین اثر بخشی فصلنامه برای پاسخگویان با مقاطع مختلف تحصیلی تفاوت معنی دارای دارد . تحلیل رگرسیونی انجام گرفته نیز نشان داد که ۳۵/۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق از طریق متغیرهای مدت مطالعه فصلنامه و میزان انطباق مطالب فصلنامه با نیاز های سازمانی تبیین می گردد .

نقش فرهنگ و مدیریت جهادی در خودکفائی محصولات کشاورزی

- ۱- محسن الماسی: کارشناس ارشد مدیریت توسعه روستایی ۲- غلامعلی پیروزان: کارشناس پژوهشهای اجتماعی و بررسیهای استراتژیک ۳- علی سرافراز اردکانی: کارشناس منابع طبیعی
- چکیده:

سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور که از سوی رهبر معظم انقلاب ابلاغ شده، سند توسعه و پیشرفت همه جانبه جمهوری اسلامی ایران در ۲۰ سال آینده است. بر اساس این سند، کشور باید به کشور اول منطقه تبدیل شود، تحقق این امر نیاز به جهادی فراگیر به خصوص در عرصه های اقتصادی دارد. بدیهی است یکی از مزیت های نسبی اقتصاد کشور در بخش کشاورزی است که علاوه بر تامین امنیت غذایی می تواند در زمینه صادرات و اشتغال هم به اقتصاد کشور کمک کند، کشاورزی کشور اکنون در مراحل اولیه ورود به بازارهای جهانی است، اما این امر نیازمند تولید به روش علمی، بهره برداری مناسب از زمین و آب و استفاده از کارشناسان امور کشاورزی است.

برای تحقق این مهم بهره گیری از فرهنگ و مدیریت جهادی ضرورتی اجتناب ناپذیر است لذا بدین منظور باید چند کار اساسی صورت گیرد.

۱- تاسیس سهامی عام جهاد خود کفائی به منظور تملک زمین های بایر در سطح کشور و آماده سازی آنها با استفاده اعتبارات دولتی و حق عضویت سهامداران.

۲- فراخوانی فارغ التحصیلان بخش کشاورزی و کارکنان وزارت جهاد کشاورزی و تولید کنندگان محصولات کشاورزی به منظور عضویت در این شرکت.

۳- قطعه بندی زمین ها و واگذاری به افراد به صورت انفرادی یا جمعی و پشتیبانی فنی و اعتباری از آنها.

۴- بازاریابی داخلی و خارجی تولیدات اعضا از سوی شرکت

۵- ایجاد فروشگاههای زنجیره ای محصولات کشاورزی در داخل و خارج کشور

۶- در اختیار گرفتن بازار تولید و مصرف محصولات کشاورزی و حذف سوداگران واسطه ها

۷- انتشار اوراق مشارکت به منظور جذب سرمایه های مردم و هدایت آنها برای تولید محصولات کشاورزی

۸- نمونه کوچکی از این طرح در برخی از استان ها از جمله خراسان رضوی در حال اجرا است که نشان دهنده پتانسیل و ظرفیت انجام کار است.

۹- در هراستان با توجه به شرایط کاری استان این طرح قابل اجرا است.

۱۰- مهمترین مسئله برای اجرای این طرح استفاده از نیروهای مدیر، خلاق، توانمند و مومن جهادی است که می تواند موفقیت و سلامت اجرای طرح را

تضمین کند. این نیروها آزادانه و به وسیله ای اعضا انتخاب می شوند.

نقش فرهنگ و مدیریت جهادی در دفاع مقدس (فعالیت های مهندسی جهاد سازندگی در احداث پل بعثت)

وحید سماوات: کارشناس جهاد کشاورزی

چکیده:

عملیات والفجر ۸، به وسیله ی نیروهای نظامی ایران در تاریخ ۲۰ بهمن ۱۳۶۴ هـ. ش شروع شد. عملیات در منطقه ای جنوب کشور انجام شد. در این عملیات شهر فاو، یکی از شهرهای جنوبی کشور عراق آزاد و نیروهای ایرانی در آن مستقر شدند.

شهر فاو، در آن طرف رودخانه بزرگ و موج اروند، قرار دارد. این پیروزی ها باعث شد وجه سیاسی و قدرت نظامی ایران در سراسر جهان به ویژه در حوزه ی کشورهای حاشیه ی خلیج فارس، نمایان تر شود. نیروهای نظامی عراق، تمام توان خود را برای به زانو در آوردن ایرانی ها به کار بسته بودند شهر فاو و نیروهای مستقر در آن در زیر آتش سنگین هواپیماها و توپخانه های عراقی قرار داشت.

در این شرایط خدمات رسانی از طریق امکانات شناوری به آن طرف رودخانه و شهر فاو بسیار مشکل بود و ارسال امکانات و تدارکات نظامی جاده ی مناسبی را می طلبد.

احداث یک پل، برای راه مواصلاتی روی رودخانه اروند بیش از همه ی زمان ها احساس می شد از این رو احداث پل با مشخصات ویژه روی رودخانه اروند در دستور کار تعدادی از فرماندهان نظامی جنگ قرار گرفت.

این پل با ید در کمترین مدت زمانی و با مشخصاتی احداث می شد تا بتوان نیازهای نیروها را به آن طرف اروند انتقال داد.

احداث پل مستلزم رعایت دو هدف مهم نظامی بود.

۱- اجرای عملیات پل بایستی در استتار کامل انجام شود و دشمن در هیچ شرایطی از احداث پل را مطلع نشود.

۲- پل ایجاد شده باید در مقابل بمباران های هواپیماهای عراق بتواند استقامت داشته باشد.

ولی اروند، پهنای، خروشان و خشمگین است. نهصد متر عرض و دوازده متر عمق، سه و نیم متر اختلاف ارتفاع جزر و مد و قرار گرفتن در دهانه خلیج فارس از بزرگی طوفان های این دریا خبر میدهد.

ادامه این طرح شامل:

۱- پل سازی بر روی رودخانه ی اروند در شرایط جنگی

۲- خصوصیات پل لوله ای با شیوه ی اجرا به صورت شناوری

۳- امکانات

۴- نیروی انسانی

۵-زمانبندی اجرا

۶- گزارش استادان دانشگاه شیراز از پیل بحث

۷- جلسه بررسی کیفی پیل بحث

مطالب فنی در مورد پیل

بررسی راهکارهای فرهنگ و مدیریت جهادی (نقش فرهنگ و مدیریت در خودکفایی محصولات کشاورزی)

حافظ شفاعی تکلیمی: کارشناس دفتر نماینده ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی

چکیده:

- خارج نمودن مدیران و افراد تحصیل کرده از فضاهای بسته و کشیدن آنان از پشت میز و رقابت های پستی و مقامی به عرصه کار و عمل و تلاش سرگرم شدن به عوارض ناشی از جابجایی دولت مردان در تغییر پی در پی مدیران و اتلاف وقت ناشی از آن
- خروج از شعارزدگی و ایجاد هیجان های کاذب مقطعی و بازی نکردن با احساسات مردمی
- عوامل بازدارندگی و وازدگی از کار ایجاد خمودگی و خستگی
- آنچه از بیگانگان باید بیاموزیم

تجدید حیات روحیه جهادی در نوع و شیوه ای جدید

- آنچه منجر به سازندگی معجزه آسای کشور در سالیان اولیه بعد از انقلاب شد .
- کم رنگ و سست شدن روحیه جهادی به مدت مدید
- افات روحیه و فرهنگ جهادی
- راهکارهای ایجاد فرهنگ و روحیه جهادی
- بررسی و تحقیق راجع به مقوله جهاد و اقسام آن
- شکل دهی فرهنگ روحیه جهادی در طرح و قالبی جدید

جمع بین " علم و مدرک " و تخصص و تجربه " در فرهنگ مدیریت جهادی

- تحقیق پیرامون اهمیت و جایگاه علم و دانش و عالمان حقیقی
- جایگاه مدرک و مدرک گرایی در فرهنگ مدیریتی امروز
- بررسی کلام علی (ع) پیرامون جمله " تجربه بالاتر از علم است"
- چگونگی بهره وری علم در در سرعت بخشی به تجارب در مدیریت جهادی

روش انبیاء و پیشوایان دینی در نحوه مدیریت ملت ها و امت ها

- بررسی و مطالعه زندگی انبیا ؑ برای مثال یوسف (ع) و نحوه مدیریت کشور مصر

فرهنگ جهاد از منظر آیات قرآن مجید

برای نمونه :

والذین جاهدوا فینا لنهدينهم سبلنا ...

– من المومنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه ...

به مشارکت طلبیدن دولت برای حل معضلات کشور با مدیریت و حرکت جهادی

- پیشنهاد ایجاد طرح بزرگ انواع مزارع در تولیدات داخلی و صادرات

- ایجاد مراکز صنعتی و کارخانجات به همراه احداث شهرک هایی به منظور اسکان نیروهای شاغل برای صرفه جویی در وقت ، مصرف انرژی و

اشتغال زایی در بخش کلان

- به یاری طلبیدن وزارتخانه ها به دستور دولت در کمک رسانی به مدیریت جهاد در بخش صنعت از وزارت صنایع و نیز در بخش احداث شهرک ها

از وزارت مسکن و همچنین سایر وزارتخانه ها در بخش های مربوطه

احیا و بهره برداری از منابع مختلف کشور با بکارگیری نیروهای انسانی و متخصص بومی

ابتدا مناطق مختلف را از نظر آب و خاک و اقلیم بررسی و پتانسیل های موجود در آن تقسیم بندی و نمود. بهترین محصولات یا محصولات قابل

استحصال اولویت بندی کرده و با استفاده از متخصصان و نیروهای انسانی موجود در منطقه با تمرکز سرمایه و امکانات زمینه ی همان محصول مورد

نظر اعم از کشت ، برداشت ، بسته بندی و صنعتی نمودن آن ، ایجاد دانشسراهای آموزشی و تحقیقاتی و افزایش بسیاری از هزینه های ناشی از عدم

تمرکز و پراکندگی برداشتهای محصولی جلوگیری نمود . این چشم اندازی است برای رسیدن به خود کفایی در همه امور و این طرح را می توان در

مورد سایر امور اعم دامی و صنعتی نیز شبیه سازی کرد و دیری نخواهد پایید که کاری زیربنائی و اساسی در تمامی بخش های کشور پایه گذاری می

شود .

نقش فرهنگ و مدیریت جهادی در خود کفایی محصولات کشاورزی

مهندس فاطر ، فرقانی ، دانشجوی کارشناسی ارشد زراعت – دانشگاه آزاد اسلامی واجد بیرجند

مهندس فاخته فرقانی ، کارشناس زراعت و اصلاح نباتات – سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان – کارشناس مسئول مطالعات مدیریت

ترویج و نظام بهره برداری

سید حسام الدین قرشی ، کارشناس فیزیک – سازمان مالی پژوهشسرای علی ابن ابیطالب زاهدان

مهندس نجمه فرقانی ، کارشناس زراعت – سازمان مدیریت برنامه ریزی استان سیستان و بلوچستان

چکیده :

کشاورزی ، علمی اقتصادی و حرفه ای مقدس و پویاست که در جهان امروزی همچون نگینی در بنیان اقتصادی کشورهای توسعه یافته می درخشد . توقع جهان از کشاورزان تولید محصولات غذایی با کیفیت بالا و قیمت مناسب و علایا پایین است . بخش کشاورزی در ایران عموماً با چالش های مختلف و متعددی روبرو است و دوره پرتلاطم و مخاطره آفرینی برای کشاورزی ایران در حال گذر است . مسائل مربوط به هزینه ، در آمد سود ، خدمات ، تربیت کارکنانی متعهد برای خدمت رسانی به بخش و بویژه موضوع خدمات رسانی شایسته و مناسب به جامعه کشاورزی و انبوه خرده مالکان و زنان و دختران و جوانان روستایی در صدر مباحث کشاورزی قرار دارد . از طرفی خود کفایی محصولات کشاورزی و رسیدن به جایگاه اصلی کشاورزی ایران و پیمودن پله های ترقی و رسیدن به کشاورزی پایدار و مبتنی بر توسعه منطقه ای ، یافتن راهبردهای مناسب و اتخاذ تدابیر خاص در سطوح ملی و ناحیه ای برای حل مشکلات و برخورد با چالش های موجود سیستم کشاورزی را سخت مشغول کرده است با تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مرحله ی جدیدی برای درخشیدن ستاره های ماندگار و متخصص با ایمان که ناشی از همان فرهنگ ناب جهادی است در صحنه پیشرفت و توسعه کشاورزی ایران فراهم آمد . در پاره ای از موارد ، ابرهای سیاه وجود نیروهای متعهد اما غیر متخصص این خورشید نور افشان را پوشانیده لیکن ما معتقدیم که خورشید پشت ابر نمی ماند و اعتلای فرهنگ جهادی و تاثیر چشمگیر آن در خود کفایی محصولات کشاورزی همانند طرح خود کفایی گندم گام نخست است و روز بروز افزونتر خواهد گشت اما باید پذیرفت که تعالی کشاورزی ایران به منزله ی رکن اقتصاد غیر نفتی برنامه ریزی های اصولی و کاملاً اقتصادی و علمی را می طلبد و این یعنی تلاء منشور متخصصان متعهد در بخش کشاورزی .

واژه کلیدی : متخصصان متعهد ، خود کفایی محصولات کشاورزی ، جایگاه اصلی کشاورزی

نقش فرهنگ مدیریت جهادی در تقویت و توسعه سرمایه های اجتماعی و مشارکت مردمی

مهملدی یحیایی :کارشناس منابع طبیعی

چکیده:

بنای فرهنگ و مدیریت جهادی را امام راحل (ره) با توجه به آیات شریف قرآن کریم ، و از مال و جان خود در راه خدا و اسلام جهاد و انفاق کنید و خداوند در مقابل این عظمت به شما عوض خواهد داد ، تعیین و تبیین کرد که تمام موارد فوق در تعریف اصول مدیریت صدق می کند که عبارت است از فرایند بکارگیری موثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه ریزی و سازماندهی و ، اگرچه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران یکباره توجه شدید مسئولان و مردم به شورا ، مشارکت و دخالت مردم و کارکنان در امور کشور جلب شد این استقبال به قدری زیاد بود که به شورایی کردن بسیاری از امور انجامید .. لیکن در همان اوایل انقلاب به دلیل نبود شرایط ، و زمینه های لازم برای مشارکت گسترده مردم ، نیروهای مردمی چون مروجین روستا ادارات ونهادها و ارگانهای نظام مقدس جمهوری با سرخوردگی ها و ناکامی هایی در مواجهه شدند .

اما همین نیروهای مردمی (مروجین)علیرغم تمام شرایط نامساعد ،به دلیل روحیه ی جهادی در امر سازندگی نقش آنها در زمینه های اجتماعی ، اقتصادی ، کشاورزی وسیاسی ، نه تنها کمرنگ تر نشد ، بلکه همکاری و ارتباط کاری آنها با دولت و مسئولان نیز بیشتر شد . بطوری که در حال حاضر عامل مهمی در انجام و پیشرفت پروژه های اجرائی دولت در مناطق مختلف محسوب می شوند با این توصیف هم اکنون پس از گذشت نزدیک به سه دهه از انقلاب ، توجه مسئولان و نظام به مشارکت و تقویت نیروها و سرمایه های اجتماعی و دخالت دادن مردم در امور کشور افزایش یافته و پر رنگ تر شده است . زمینه سازاین مشارکت و برنامه ریزی عوامل زیر است :

۱- سعی و تلاش اقشار جامعه برای گسترش فرهنگ جهادی در تمام زمینه ها

۲- ایجاد نظام خشنودی فردی و تشویق گروهی

۳- استفاده بهینه از مشاغل افراد و مرتبط کردن برنامه مشارکت و تقویت نیروها با کار افراد

۴- جلوگیری از اتلاف وقت درانجام امور مشارکتی (کار امروز را به فردا نسپردن) وسرعت دادن امور با دقت خاص

۵- احترام گذاردن و قدردانی از کارکنان و نیروهای مردمی (مروجین) به منظور گسترش مشارکت در انجام کارها

ویژگیهای فرهنگ جهادی (چهارچوب ها - الگوها - آرمانها)

حسینعلی حقی دانشجوی علوم سیاسی

چکیده :

فرهنگ جهاد یا جهادی ، فرهنگ وارداتی نیست که مردم انقلابی در برابر آن مقاومت کنند و تاثیر پذیری نداشته باشد . بلکه مجموعه عوامل و رفتارها و ایدئولوژی بومی است که عده ای از افراد انقلابی و سرمایه های اجتماعی اعم از دانشجویان - کارمندان - فرهنگیان و بازاریان ابتدا در بین روستایی ایران اعمال و با توجه به جاذبه به کل جامعه ی انقلابی ایران و حتی بعدها در خارج از کشور رواج یافت و به فرهنگ جهادی موسوم شد . فرهنگ جهاد از درون انقلاب و جامعه انقلابی ظهور و با آن عجین شد . این فرهنگ بیانگر اندیشه ، ارزش ها ، باورها ، آداب و رسوم و بخشی از روحیات و خلق و خوی هایی است که در آن سال ها در جوهره و بطن جهاد سازندگی وجود داشت و به سامان دهی جهاد فرهنگی را در سراسر کشور منجر شد . درون مایه فرهنگ جهاد ، ادراک ، اندیشه ، عمل و احساس جهادگران است . هر فرهنگ دارای عناصر است که شاکله آن فرهنگ را می سازد . در این مقاله با ویژگی (اصول و عناصر) شکل دهی فرهنگ جهادی آشنا می شوید :

۱-پیام امام به جهادگران به منزله ی ایدئولوژی جهادگران

۲- اصل انسان مداری و کرامت بخشی به آن

۳-ضرورت تحول و جایگزینی فرهنگ نو متناسب با روح انقلاب

۴- دمیدن روح جمعی در جهادگران

۵-فرهنگ ساختار سازمانی جهاد

۶-فرهنگ ساختار منابع انسانی جهاد

جمیله السادات رحیمی :جهاد کشاورزی شهرستان لنجان / استان اصفهان

چکیده:

در سال های پایانی قرن چهاردهم ، زلزله ای بزرگ و انقلابی بنیان کن ، پایه های حکومت دیر پای شاهنشاهی را ویران ساخت و صدای رسای آن لرزه بر اندام جباران افکند و انقلاب اسلامی به ثمر نشست .

نظام مقدس جمهوری اسلامی وارث خرابی ها و ویرانی های به جا مانده از دو قرن پیش بود ، اقتصاد وابسته کشور د رحال احتضار بود واز کشاورزی رمقی نمانده بود .

روستائشینان و پا برهنگان وزاغه نشینان از ابتدایی ترین امکانات رفاهی محروم بودند ، سامان دهی اوضاع به هم ریخته نیروهای مخلص ، دلسوز ، درد کشیده و از متن وطن برخاسته همراه با همتی والا و تلاش ناپذیر را می طلبید .

پیر فرزانه و رهبر بیدار انقلاب در ابتکاری نو به طرح جهاد سازندگی فرمان داد و جوانانی از اقشار مختلف با شور و شوق ندای امام خویش را اجابت کردند و به یاری برادران و خواهران محروم خویش شتافتند .

جهادگران همواره تقدیر شدند و تلاش و کوشش آنها باعث شد تا نام سنگر سازان بی سنگر را در دفاع مقدس به خود اختصاص دهند .

به یمن ایمان ، اخلاص ، فداکاری و همراهی و همدلی امام و امت در اندک زمانی طرح های بزرگی به ثمر نشست ، روستاهای بسیاری از نعمت روشنایی ، آب وسالم ، جاده ، حمام و درمانگاه و ... برخوردار شدند زمین های حاصلخیز به بار نشستند و سرسبزی و نشاط سراسر ایران را فرا گرفت و رفاه و آسایش به دور افتاده ترین مناطق سایه افکند .

امام را حل (ره)ضمن قدردانی گسترده از تمامی جهادگران از آنان خواستند که فرهنگ ایثار و ایمان و دلسوزی ، اخلاص و تعهد و فداکاری ، خدمت به خلق خدا و برادری اسلامی ، امید و نشاط و خدمت گذاری و در یک کلام «فرهنگ جهادی» را پاس داشته وبر حفظ و گسترش آن بکوشند .

انقلاب امام خمینی (ره) مبتنی بر آگاه ساختن توده هایی عظیم و گسترده مردم بود که فرهنگ شیعه و حسینی را مبنا و اساس انقلاب عظیم خود قرار داده و همان سان که پیامبر خدا آنگاه که در مقابل مشرکان و پیروان مکاتب قرارگرفت از همین روش استفاده کرد . مسلمانان از آموزه های اسلام ، فرهنگ جهادی را آموختند و ره صد ساله را یک شبه پیمودند آنان بر تلی از خرابه های فرهنگ جاهلی ، تمدنی با شکوه بنا کردند .

در این مقاله خصوصیات فرهنگ جهادی بررسی می شود .

- آرمان گرایی

اگر واقع بینی همه جا درست باشد باید تمام اصلاحها و انقلابهای بزرگ تاریخ را نادرست بدانیم . وقتی پیامبر اکرم (ص) در کانون چهل و تباهی و ظلمت برخاست و فریاد توحید سرداد، آرمان های بلند و گران قدری داشت اما او با جهاد و از خود گذشتگی واقعیت ها را به سوی آرمان ها تغییر داد . واقعیت های که نقطه مقابل و متضاد اهداف پیامبر خدا بود وبه ذهن هیچ انسانی خطور نمی کرد .

اسلام گرایی و دین محوری :

یکی از صفت های انسان مومن حرکت طبق موازین و معیارهای دینی است آنان دین محورند و اعمال و رفتار خویش را با مقررات دینی و اوامر و نواهی الهی محک می زنند .

مردم داری :

مردم داری و همراهی شدن با معتمدان باعث موفقیت و کامیابی در امور است مردم داری و جلب اعتماد عمومی یکی از ویژگی های حکومت اسلامی است . خود محوری و دیگر محوری

در فرهنگ جهادی فرد نه تنها به فکر خود نیست بلکه به عنوان انسان مومن و بنده خدا به دنبال خدمت به دیگران است و در پی تحقق بخشیدن اهداف اسلامی و گسترش ایمان است .

تعهد وسلامت نفس

انسان دارای سلامت نفس با انجام وظایف برای خود و آرامش روح و روان ایجاد می کند افزون بر آن به دنبال جلب رضایت خدا و اعتماد عمومی است .

خود سازی

اخلاص :

از نظر اسلام و پیشوایان عظیم الشان حرکت و سکون بندگان باید با نیت خالص همراه باشد و اعمالشان با اخلاص عجین شود .

کمک به محرومان

یکی از فضایل مهم انسانی و اخلاقی حس همکاری ، همدردی و یاری رساندن به دیگران است به ویژه برای کسانی که نیاز به یاری دارند و خود به تنهایی از عهده انجام کاری بر نمی آیند .

قانون مداری : از عوامل پیشرفت هر کشوری تدوین صحیح قانون و اجرای مساوی آن و حرمت نگه داشتن قانون از سوی مردم و جامعه است .

هماهنگی در مسیر هدف

از ویژگی های فرهنگ جهادی ، هماهنگی در کارها و هدف واحد داشتن است اگر در یک نهاد هدف مشخص و همه برای رسیدن به آن با هم حرکت کنند به سرعت نتیجه کار مشاهده می شود .

فرهنگ و مدیریت جهادی در آئینه اندیشه امام و رهبری

عباسعلی عامری: کارشناس ارشد جهاد کشاورزی فارس – اداره کل شیلات فارس

چکیده:

پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۷، فقط تحول در نظام و ساختارهای دولتی نبود. فرهنگ مردم، علایق و سلیق را هم دگرگون کرد. آرمان های مردمی و دینی به یکدیگر گره خوردند. و تاریخ و فرهنگ اصیل ملی پشتوانه اش شد.

جهاد سازندگی مولود فرمان تاریخی امام (ره) در سال ۱۳۵۸ است. حضرت امام (ره) فرمودند که جهاد و سپاه دو بال انقلاب هستند آری، جوانان این مرز و بوم همگام با دیگر اقشار ملت، با اطلاع از فرمان رهبری و مقتدای خود حضرت امام خمینی (ره) برای سازندگی میهن اسلامی حرکتی را آغاز نمودند که در کوتاه زمانی در غالب یک نهاد مقتدر و کار آمد به نام جهاد سازندگی در عرصه های مختلف اجرای کشور منشا برکات و دستاوردهای ذی قیمت برای کشور شدند.

این حرکت که در روزهای آغازین با هدف محرومیت زدایی و رفع خرابی ها، سازندگی روستاها و توسعه کشاورزی شکل گرفت، بعد ها در جنگ تحمیلی عهده دار پیچیده ترین ماموریت های مهندسی رزمی شد به نحوی که بسیاری ازناممکن ها را ممکن ساخت و برای اجرای پروژههای بزرگ در زمینه های مختلف کم همت به بسته و بدین سان جهادی کارکردن، برای خودباوری، شهامت، شجاعت، خالصانه، به دور از تجمل و تشریفات و کاغذ بازی و اطاعت از رهبری و ولایت الگویی شد.

اما پس از جنگ مفهوم سازندگی متحول شد و به آنجا رسید که دیگر ضرورتی بوجود جهاد سازندگی احساس نشد و در سایر ادارات و وزارتخانه ها حل شد. و اسیر همان نظام اداری ...

بی دگرگونی جهاد سازندگی فرهنگ جهادی نیز در حال رخت بر بستن بود لیکن رهبر معظم انقلاب با درایت ویژه ای، در سال ۷۹ به فرمانده سپاه و وزیر وقت جهاد سازندگی دستور دادند تا این حرکت تکاملی را ادامه دهند و بسیج سازندگی تکامل حرکت اولیه ای است که امام (ره) آغاز کرده بودند. این موضوع نشانه دهنده علاقه ایشان به جهاد، فرهنگ جهادی و خدمت رسانی به مردم است و در این مقاله سعی می شود به دیدگاه های مقام معظم رهبری در زمینه فرهنگ جهادی تاملی شود.

نقش فرهنگ و مدیریت جهادی در خود کفایی محصولات کشاورزی

فوزیه بنهانی ، ایرج بندی :اعضای شورای صنفی خدمات کشاورزی خوزستان

چکیده:

برای درک بهتر از توانمندی فرهنگ و مدیریت جهادی ، در خود کفایی محصولات کشاورزی ، چگونگی شکل گیری و کارنامه عملکرد ده ساله جهاد سازندگی را بررسی می شود .

جهاد سازندگی ، در آغاز با دم مسیحیائی امام خمینی (ره) رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی در ایران ، شور و وصف ناپذیری ، در وجود جوانان انقلابی کشور بوجود آورد . حضور دواطلبانه و فعال مردمی ، باهدف مشترک برای تهیه برنامه های اجرائی ، برای رشد و توسعه و بهبود اوضاع فرهنگی ، اجتماعی و اقتصاد محلی پایدار ، در جامعه روستائی و عشایری بوجود آورد پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران ، کشاورزان و روستائی و دامداران عشایری کشور ، به روش موج اول بیل و کلنگی به کارهای کشاورزی و دامداری اشتغال داشتند و با رنج و مشقت بسر می بردند .

همکاری صادقانه و آگاهانه جهاد گران : انگیزه ای شده تا کشاورزان و دامداران تشویق و در امور جاری و سرنوشت خود دخالت نمایند . این همکاری ها که بر اساس ایده های آرمانی و اعتقادات مذهبی بود ؛ حالت جهادی به خود گرفت . نهاد مردمی و مقدس جهاد سازندگی ، در ابتدا بدون هیچ گونه برنامه ریزی ، بطور خود جوش باهدف خدمات رسانی به جامعه روستائی و عشایری ، هسته اولیه فرهنگ و مدیریت جهادی رادر کشور تشکیل داد .

فرهنگ و مدیریت جهادی : که به این گونه شکل گرفت ، توانست بدون تشریفات و قوانین دست و پا گیر اداری ، با حضور در میان جامعه روستائی و عشایری ، نیازمندی های آنان را مطالعه و بررسی و ارزیابی کند و به مقتضای توانائی و اولویت ها ، خدمات فرهنگی اجتماعی ، رفاهی ، اقتصادی ، بهداشتی و درمانی د را اختیار آنان قرار دهد .

فرهنگ و مدیریت جهادی :

جهاد سازندگی در مدت عمر کوتاه خود توانست ، بیشترین خدمات راهسازی – پل سازی – آب رسانی – برق رسانی – ساخت مدرسه و مسجد – تشکیل کانون های فرهنگی و آموزشی به جامعه روستائی و عشایری ارائه نماید . واگذاری ماشین آلات کشاورزی ایجاد شبکه های آبیاری کشاورزی ، اجرای طرحهای آبخیز داری ، غنی سازی مراتع و جنگلها ، بخشی از دستاوردهای فرهنگ و مدیریت جهادی اند .

فرهنگ و مدیریت جهادی : در جنگ تحمیلی هشت ساله ، پا به پای ارتش و سپاه در برابر هجوم دشمن به درون مرزهای کشور ایستادگی نمود . ساخت راههای ارتباطی ، پل ها – سنگرهای بتنی – قرارگاهها – حمل و نقل ابزار آلات جنگی و خدمات پشتیبانی – انتقال مجروحان جنگی به مراکز درمانی و تشکیل گروههای فرهنگی تبلیغاتی از سوی فرهنگ و مدیریت جهادی ، با مهارت و سرعت انجام گرفت . سنگرسازان بی سنگر ، زیرمجموعه فرهنگ و مدیریت جهادی بودند که با بلدوز و لودر و بیل مکانیکی ، در زیر آتش دشمن ، برای رزمندگان اسلام سنگر و پناهگاه می ساختند .

همسانی های فرهنگ جهادی در صدر اسلام و انقلاب اسلامی

محمد علی سلطانی :

چکیده:

انقلاب اسلامی ایران در پایان قرن بیستم پدیده ای بود که از جهات گوناگون همگونی های فراوانی با انقلاب پیامبر اکرم (ص) در قرن ششم میلادی در جزیره العرب داشت. انقلاب دوم هم سو با آموزه ها و تعالیم انقلاب اول و برای احیاء آن در این قرن تحقق یافت و رهبری آن خواست و ادعایی جز احیاء آن نداشت. و همین امر موجب شده که بین آن دو همگونی های بسیاری پدیدار شود. این دو انقلاب نه تنها در مراحل اوج گیری و پیدایش از همگونی فراوان برخوردار بودند بلکه، در ناهنجاری ها و ناروایی هایی که در دوران ثبات شامل هر دو شد نیز همگونی داشت. از این رو برای شناخت بهتر وضع کنونی لازم است فضای روحی فکری و رفتاری آن دو و نیز چرخش ها و تحولاتی که هر دو در دوران ثبات دامن گیر آن شوند، مورد تحقیق و سنجش قرار داده تا از این رهگذر نقبی به رهایی و روشنایی پیدا شود.

همگونی های دو انقلاب در این محورها بررسی می شود.

۱- در پیدایش و اوج گیری

۲- در دوران ثبات و استقرار

در این دو محور تلاش می شود تا از مستندات قرآنی و روایات بهره برده و نیز از مشاهدات و اطلاعات خویش از انقلاب دوم استفاده کرده و برای پرهیز از پراکندگی بحث و ایجاد انسجام، محور بحث را روحیه جهادی در هر دو انقلاب قرار داده، وجود این روحیه در دوران پیدایش و اوج گیری و زوال یا کم رنگ شدن آن در دوران ثبات و استقرار را بررسی کرده و تلاش می شود تا به مقدار لازم به چرایی های آن را بپردازیم.

جایگاه هویت اسلامی و فرهنگ جهادی در مسیر تدوین و تحقق سند چشم انداز ج.ا.ا در افق ۱۴۰۴

علی هلالی

چکیده :

مبانی تنظیم سند چشم انداز برخاسته از «آرمان ها» و «ارزش هاست» در حقیقت سند قانونی آرمان های نظام جمهوری اسلامی، قانون اساسی است. نگاهی عمیق به متن سند چشم انداز نظام حاکی است که عبارت «هویت اسلامی و انقلابی» در بین سایر مضامین به گونه ای دیگر است و با یک مفهوم کاملاً معنوی ارتباط دارد. در بین مفاهیم فرهنگی این سند که غلبه روشنی بر سایر مفاهیم آن دارد و همچون قانون اساسی چارچوب اصلی و استخوان بندی سند را شامل می شود مفهوم هویت اسلامی و انقلابی از جایگاه و برجستگی ویژه ای برخوردار است و ظاهراً تنها مورد اصلاح شده و قسمت افزوده ای است که مقام معظم رهبری بر سند پیشنهادی مجمع تشخیص مصلحت نظام اعمال نموده اند. به جرات می توان گفت همین عبارت است که ممیز و شاخص متفاوت این سند با چشم انداز سایر کشورهاست. معظم له تأیید کرده اند که این عبارت قید قطعی و لازم برای هم مسایل توسعه کشور است و تضمین گر سلامت حرمت کشور در طول تحولات توسعه ای است. مهمترین افت پیش روی تحقق رسالت های فرهنگی جامعه تضاد میان تئوری و عمل با اصول ارزشی حاکم بر چشم انداز است. از سوی دیگر حصول به هدف بلند جایگاه اول اقتصادی؛ علمی و فناوری در سطح منطقه میسر نیست. مگر باتلاش و معاضدت اقشار جامعه که یک دل و هم آوا برای این هدف مشخص جهاد کنند. بدون شک سایر کشورهای منطقه نیز دارای اهداف و استراتژی های بلند مدت اند و برای رسیدن به آن حرکت می کنند. اما فرهنگ غنی و پرتو بخش اسلامی می تواند ما را متمایز نماید.

فرهنگی برگرفته از آیات قرآنی که حکم به جهاد می کند و همواره مسلمانان را به گذشتن از مال و جان برای رسیدن به هدفی بزرگ و کسب پاداشی بزرگتر از سوی پروردگار هستی و فرمانده عالم ترغیب می نمایند. تجربه ای که ملت بزرگ ایران در آغازین روزهای پس از انقلاب و با فرمان بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران خمینی کبیرمبنی بر تشکیل جهاد سازندگی حتماً به یاد دارند و پس از گذشتن سال های متمادی از خدمات و مزایای آن مجموعه عظیم بهره مند می شوند. حال در چنین شرایط حساسی از عمر نظام به نظر می رسد توجه به ارزشگذاری و احیاء مجدد آن فرهنگ برجسته و جهاد در همه عرصه های شور بیش از پیش ارزشمند و تأثیر گذار است.

نقش فرهنگ و مدیریت جهادی در خود کفایی محصولات کشاورزی

اسماعیل اکبری ثانی

چکیده:

امروز نمی توان از اقتدار و استقلال ملی به عنوان آرمان یک ملت بیدار سخن به میانه آورد و در عین حال به سهولت از کنار نقش منحصر به فرد و با اهمیت بخش کشاورزی و وزارت جهاد کشاورزی و دستاوردهای آن در تحقق این آرمان مقدس گذر نمود در ایران بخش کشاورزی در اعتلای استقلال و خود کفایی کشور ، پیشگام جریان توسعه بوده و اغراق نیست . اگر به واسطه توانمندی های بالفعل و بالقوه آن ، تکیه گاه اقتصاد ملی لحاظ شود . به همین دلیل موضوع خود کفایی در محصولات کشاورزی انتخاب شده چون نقش فرهنگ و مدیریت تعیین در آن کننده است تعالی فرهنگ منجر به مشخص شدن جایگاه بخش کشاورزی برای کشاورزان عزیز می شود . و بدین سان باعث خروج کشور از اقتصاد تک محصولی خارج می شود و در برنامه ریزی صحیح برای تولید ، افزایش تولید پایدار ، تقویت قطب ها ، آموزش به کشاورزان و از بین بردن نقاط ضعف مدیریت نقش تعیین کننده ای دارد و همچنین در شرایطی که جمعیت کشاورزان هر ساله به بیش از یک میلیون نفر و تقاضا برای مواد غذایی به دلایل مزبور و همچنین بهبود نسبی وضعیت اقتصادی که افزایش مصرف را در پی دارد نقش خود کفایی در محصولات کشاورزی بارزتر می شود فذا می توان از نقش فرهنگ و مدیریت جهادی به عنوان کاتالیزرو (سریع کننده) استفاده کرد .

امید است که با بالا بردن نقش فرهنگ و اهمیت خود کفایی و مدیریت صحیح ، کشاورزی کشور به سوی تولید بیشتر و در نتیجه خودکفایی حرکت کرده و از این راه رفاه مردم بیشتر و رسیدن به خود کفایی در تولید محصولات استراتژیک تامین شود .

سید سهیل قائم مقامی : عضو هیئت علمی - موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی

مردان بزرگ خلاق و مبدع نبوده اند بلکه به منزله قابله هایی بودند برای آنچه روح زمان بدان آستان بود تاریخ تمدن ویل دورانت ج ۱۳

چکیده:

اساسا زمانی هنجارهای یک جامعه کاربرد خود را از دست می دهد که این باید ها نیاز جامعه و سیستم را برآورده نسازد . امروزه جهادگری باوری است کاربردی در جامعه که در واقع دستاورد همان ضرورت های اولیه انقلاب اسلامی است ، آنچه این نهاد را نهضتی مقدس در طول دوران انقلاب ، جنگ تحمیلی ، دفاع مقدس و سازندگی نموده و آن را از سایر وزارتخانه های سنتی برتر کرده انگیزه اعتقادی به منزله ی زیربنای اصلی است . در واقع **مدیریت جهادی** ابزاری موفق و جدید در سیستم اداری و نظامی کشور است که با سایر اشکال مدیریتی کشور متفاوت بود و این مدیریت خود جوش ، نمادی مقدس در جامعه ایران بعد از انقلاب اسلامی است . اعتقاد این افراد به دلیل انتخاب کار بر حسب ایمان - در سال ۱۳۵۸ - دارای کارکردهای تلخ و شیرین و متفاوتی بوده است که تجربه این نهاد آنرا ایجاب نمود و در تفسیر **مدیریت جهادی** این موارد بایستی مد نظر قرار گیرد . این افراد برای سرعت بخشیدن به کارها و امر سازندگی کشور ، خود را از قید و بندهای دست و پاگیر جدا ساخته و با حداقل امکانات به کارهای بسیار بزرگی دست زدند . بنابراین ، فراموش نکنیم که برای دوری از آفات مدیریتی همیشه تفکر حاکم بر این دستاورد را به عنوان نمونه ای موفق - الگو قرار دهیم .

حضور جهادگران در دستگاههای مختلف کشور و پست های حساس کلیدی مانند مجلس و وزارتخانه های مختلف نشان می دهد که این مدیریت آرمان گرا و توأم با ایمان و معنویت درواقع نوعی جریان اجتماعی است و این تفکر سطحی وسیع را فرا گرفته است . لذا این روش مدیریتی بیش از همه نیازمند حفظ و نگهداری از آسیب ها و بیماری های مختلف است که در کمین این مدیریت خود جوش نشسته اند .

رفتاری مدیران به آسانی قابل درک و تشخیص است و از آنجای که پرونده نهاد جهاد با ادغام و تشکیل وزارتخانه جهاد کشاورزی بسته شده است باید توجه بیشتری به عدم انحراف **رفتار مدیریت جهادی** نمود . و برای جلوگیری از لغزش و بیماری آن کوشش بیشتری را معطوف ساخت . بدین منظور پاره ای از موارد ناهنجاری مدیریت را که زائیده موقعیت های نامطلوب است . بررسی و درباره ی ریشه و علل ایجاد این رفتارها بحث و گفتگوی می شود .

هر بیماری در این زمینه همانند سایر بیماری ها دارای سیر آسیب شناسی مجزایی است که روش تشخیص بیماری و استفاه از کلیدهای شناسایی آن و همچنین بهره گیری از تکنیک های درمانی جدید نیز از موارد دیگری است که قابل بحث است .

سؤالات اساسی این است که :

۱-مدیر جهادی کیست و تعریف مدیریت جهادی چیست .

۲-آیا مدیریت فعلی بخش های مختلف جهاد هنوز همان ویژگی ها را داراست .

۳- در حال حاضر مدیران درگیر کدام آفت مدیریتی هستند .

مدیریت جهادی جزئی از روش های مدیریتی است . از آنجا که سیستم های مختلف مدیریت مانند بوروکراتیک ، دموکراتیک .... دارای معیارها و ویژگی های خاص خود هستند و که اساسا همان ویژگی ها موجب رشد و شکوفائی در اقتصاد ، صنعت و فرهنگ پاره ای از کشورها شده است ، در کشورما فلسفه شکل گیری مدیریت جهادی و بستر و عوامل ایجادکننده آن نیز دارای شاخص های خود است که این شاخص ها مدیریت جهادی را تعریف نموده و این تعاریف عبارتند از :

مشارکت جویی و مشورت پذیری ، نگنجیدن در قالب های خشک سازمانی ، بن بست شکنی ، پویایی ، ترجیح منافع عمومی

پاسخ به سؤال سوم آسیب شناسی رفتاری مدیران را بررسی می نماید و به نظر می رسد ، این آفات وناهنجاری های رفتاری که به طور کامل در کتب و منابع آورده شده است ، در مدیران جهادی کمتر است . زیرا افراد مومن و متعهد به انقلاب و کشور توانسته اند در کوتاه ترین زمان چرخ های انقلاب دفاع مقدس و همچنین سازندگی را به جریان ببندازند پی چنین مدیرانی کمتر در معرض آفات و ناهنجاریهای رایج مدیریت هستند . قابل ذکر است که از آنجائی که مدیریت معمولا کار پیچیده ای و قطعا بسیاری از مدیران درگیری این ناهنجاری ها می شوند اما مطمئنا ویژگی های مدیریت جهادی از این شرایط مصون است. در صورتی این موارد در چرچوب رفتار سازمانی و بدوراز افراط و تفریط انجام شود بیماریها قلمداد نمی شود . اما زمانی که این رفتارهای ناهنچار به دفعات ، تکرار شود و از قالب های علمی و عملی خارج شود . می تواند در سازمان ایجاد بحران نماید .

ارائه الگوی جهادی و بهینه برای نیاز سنجی و مسئله یابی ، نحوه اجرا و کاربست یا ترویج نتایج پژوهشی های کاربردی در

کشاورزی

علی اصغر تقوایی ابریشمی

چکیده:

آنچه در سال های اخیر اتفاق افتاده ، نوعی سر در گمی اصحاب پژوهش در بدنه وزارت خانه ها و سازمان های اجرایی کشور است . ساختار ها كاملا تمرکز گر است و ادعاها تأكيد بر پاسخگویی به نیاز بخش اجرا در سراسر کشور کنار مراکز تحقیقاتی است . توزیع اعتبارات به شدت ناموزون و محقق در نهایت تحقیر ، در پی بخش اجرایی محلی است که آنان نیز و برای ارتقای کیفی امورش کم انگیزه اند .

زمانی که از وجوه مختلف پژوهش از جمله روش پژوهش فرآیند ، پژوهش انواع پژوهش ، روش شناسی انجام پژوهش ، سخن به میان می آید وجهی از پژوهش که غالبا نادیده گرفته می شود ، مدیریت پژوهش است . مدیریت پژوهش فرآیندی است که از شناسایی مسائل و تبدیل آن به عناوین پژوهشی آغاز و به کاربست یا اجرای پژوهش منتهی می شود . فرآیند مدیریت پژوهش از آن جهت واجد اهمیت مضاعف است که از لحاظ قانونی و اداری نیز ساز و کارهای ارتباط بین پژوهشگر با در برابر بهره بردار یا سفارش دهند پژوهش مشخص می شود .

مدیران دستگاههای اجرایی و سفارش دهندگان پژوهش معتقدند که پژوهشگرای پاسخگوی نیاز واقعی آنان نبوده و اغلب پژوهش ها غیر کاربردی است و در نهایت ، راهی جز قفسه کتابخانه ها پیدا نمی کند این سخن کلیه مدیران دستگاه هایی اجرایی است که در کلیه سطوح به زبان می آورند گویی پژوهش دیگر جز این بامشکل دیگری مواجه نیست آنان اغلب فعالیت کارشناسی و اجرایی را با فعالیت پژوهشی اشتباه می گیرند . آنها قادر به بیان دقیق مسائل خود نیستند و در جریان و روند انجام پژوهش قادر به انعکاس شفاف خواسته های خود نیستند آنها قادر به پیش بینی مسائل و آینده نگری در تعریف محورها و عناوین تحقیقاتی نیستند و در مدت اندک انتظار دریافت پاسخ هایی شفاف و دقیق را دارند و مجموعه مباحث مطرح شده در این مقاله منبعث از تجربیات نگارنده به عنوان عضو هیئت علمی و مجری چندین طرح پژوهشی و مسئول هدایت برخی پروژه های تحقیقاتی در مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خراسان است .

در ارائه الگوی جهادی و بهینه برای نیاز سنجی و مسئله یابی ، نحوه نیاز سنجی و مسئله یابی موضوع های تحقیق و کاربست یا ترویج نتایج پژوهش های کاربردی در کشاورزی مولفه های زیر قابل طرح هستند :

الف (شناسایی موضوعات تحقیق

شناخت مسائل و تبدیل آن به عناوین پژوهشی مشخص با روش های ذیل قابل انجام است .

۱- مشاهدات محقق که می تواند به منزله ی پروژه تحقیقاتی به دستگاه بهره بردار پیشنهاد شود و می تواند موضوع یک تحقیق اکتشافی باشد .

۲- نیاز دستگاه اجرایی بهره بردار پژوهش : دستگاه های متولی امور در فرایند انجام امور اجرایی و وظایف قانونی خود با خلاء ها و نقایصی برخورد می نماید که ابعاد آن ناشناخته و نیاز به پژوهش احساس می شود . البته هر قدر کیفیت نیروی انسانی در دستگاه های متولی امور بالاتر است ، امکان شناخت دقیق مسائل در خصوص وظایف ماموریت ها و مسئولیت ها بیشتر خواهد است .

۳- بررسی اسناد و برنامه هایی توسعه ملی : استانی و محلی نیز می تواند یکی از مراجع استخراج عناوین پروژه های مطالعاتی قرار گیرد . برای مثال ، تاکید بر خود کفائی در اقلام مختلف طی برنامه های ۵ ساله از است . در برنامه چهارم واگذاری ها وظایف جدید به سازمانها و امکان سنجی تجربی و علمی در زمینه واگذاری وظایف جدید به می تواند یکی از موارد پژوهشی است که از اسناد برنامه های توسعه استخراج شده است .

۴- نتایج پژوهش های صورت گرفته : ویژگی هر پژوهش کاربردی در این است که ضمن ارائه راهبرد و راه حل در باره ی مسائل می تواند مسائل ، و ناشناخته ها و نیازهای جدید را فراروی محققان قرار دهد .

۵- بازدیدها و ماموریت های کارشناسان و مدیران دستگاه های اجرایی و پژوهشی و ماموریت ها و بازدیدهای کارشناسان و مدیران ستادی در باره ی موضوعی خاص ، در تعریف عناوین پژوهش های کاربری راهگشا ست .

۶- مطالعات مشابه جهانی و کشوری برخی ، تحقیقات صورت گرفته در حوزه ها به منظور درک شرایط کشوری یا محلی در خصوص موضوع مورد مطالعه یا سنجش صحت و سقم فرضیات یک تحقیق صورت گرفته در سایر کشورها می تواند مورد توجه قرار گیرد .

مدیریت جهادی

حجت الاسلام محمد قائمی

چکیده:

انقلاب اسلامی ایران یکی از نادرترین پدیده های اجتماعی در طول تاریخ است که از اتمام مشخصه های انقلاب بزرگ برخوردار است . این انقلاب ، با پشتیبانی و مشارکت فعال اقشار جامعه به وقوع پیوست تا جایی که بعضی از نظریه پردازان علوم اجتماعی از آن به آخرین انقلاب پست مدرن نام می برند که سازنده بسیاری از حوادث تاریخی و تحولات سیاسی و فرهنگی و مدیریتی است انقلاب اسلامی ایران از هر سه عنصر اصلی یک انقلاب (ایدئولوژی قابل قبول ، رهبری مقبول و حضور حداکثری مردم) برخوردار است .

از همه مهمتر ، این انقلاب در عصری اتفاق افتاد که دو مکتب کمونسیسم و لیبرالیسم بر جهان سلطه مطلق داشت بطوری که هر حرکتی در جهان بایستی یابه اردوگاه شرق می پیوست و یا در دامن غرب می آرمید ، به هر حال وابستگی به یکی از این دو مکتب لازمه حیات انقلاب های قرن بیستم است ولی انقلاب اسلامی ایران از این وابستگی ها مبرا بود .

وار همه مهمتر این حرکت عظیم :

- اولاً متکی بر وحی الهی و سیره پیامبر اکرم وائمه هدی است که سابقه ای به طول خلقت انسان دارد و ساخته مغز انسانیت که خود در خدمت بهره کشان اند .

- ثانیاً با رهبری فقیهی عادل و عارف برخواسته از متن جامعه به ثمر رسیده

- ثالثاً حضور میلیونی مردم ایران ،(بیش از ۹۰ درصد)

بی شک سازمان های وابسته به انقلاب بایستی از همان ویژگی های انقلاب برخوردار باشند .

سازمان های وابسته به رژیم طاغوت بلحاظ این که از غرب یا شرق الگو گرفته و با ارزش های آن وارداتی و غیر متناسب باجامعه اسلامی بود دیگر جوابگوی نیازهای یک ملت مسلمان بپا خاسته و با ماهیت دینی و مذهبی نبود . به این منظور لازم بود به موازات دستگاه های سنتی دولتی ، نهادهایی با ماهیت اسلامی و انقلابی به رفع نیازهای جامعه بپردازند .پس رهبر کبیر انقلاب فرمان تشکیل نهادهائی انقلابی نظیر :

۱- کمیته های انقلاب ، برای حفظ امنیت

۲- جهاد سازندگی ، به منظور توسعه روستاها و قطع هرگونه وابستگی به بیگانگان و رفع محرومیت از روستائیان مظلوم

۳- سپاه پاسداران با ماموریت حفظ مرزهای کشور اسلامی و تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی

۴- نهضت سواد آموزی ، برای ریشه کنی بیسوادی و...

را صادر فرمودند نهادهای انقلاب تنها سازمان های سنتی را تحت الشعاع قرار نداده . بلکه باعث تحرک و همراهی سازمانهایی شدند که دیگر کارآیی خود را از دست داده بودند .

در این مقاله سعی شده به اصول مدیریتی جهادی که بر اساس ارزشهای انقلابی و اسلامی بنا شده و از باورهای دینی سر چشمه گرفته ، اشاره شود . با عنایت به اینکه در آغاز ، مردم جهادسازندگی را نهادی انقلابی می دانستند ، لازم است با نگرشی تطبیقی و مفهومی واژه جهاد سازندگی و نهاد ، بررسی شود .

هانتینگتون نظریه پرداز معروف در حوزه علوم سیاسی در تعریف واژه نهاد می گوید .

نهاد الگویی است رفتاری ، پایدار ، مستمر ، ارزشمند و تکرار شونده

جامعه شناسان نهاد را محصول محیط اجتماعی دانسته که بر نیازهای جامعه تاکید دارد و علت و جودی آن تامین کننده نیاز اجتماعی است که دارای قابلیت های ذیل است

- قابلیت انعطاف پذیری و ماموریت های مختلف
- قابلیت عمل در کلیه سطوح مختلف
- قابلیت در تثبیت و نهادینه کردن نظام ارزشی با فشار فرهنگی – اجتماعی و سیاسی که تحت شرایط محیط عمل می کند .

تعریفی دیگر :

نهاد عبارت است از ساختاری انطباق پذیر با بعد ارزشی بسیار قوی که اعضا آن زندگی خود را متکی به آن می دانند بصورتی که هر گونه تغییر یا از بین

رفتن آن روی اعضا و کل جامعه اثرمی گذارد .

و لذا با توجه به ماهیت نهاد جهاد سازندگی در این مقاله سعی شده به بالندگی این تشکیلات و نقش عمیق باورهای دینی در انجام ماموریت های پرداخته شود .

علی عمران یوسفی : کارشناس توسعه ورستائی - سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی معاونت صنایع و توسعه روستایی

چکیده:

بررسی مبانی اعتقادی فرهنگ جهادی به سهل و ممتنع است . شناخت این مبانی از آن رو آسان می نماید که جهاد گران آن را در قالب آیه شریفه ((قل انما اعظکم بواحدہ آن تقوموا لله)) فرا روی همگان نهادند و آن را پرچم و شعاری قرار د ارند که نشان شعور آنان است به و از آن رو دشوار و سخت است که تحلیل این آیه و دستیابی به تفسیر و برداشت جهاد گران از آن کار آسانی نیست و یکی از دلایل این ادعا آن است که بسیاری از مردم حتی عده ای از مسئولان نتوانستند آن را بفهمند و عظمت و آثار و برکات آن را بشناسند .

به طور فشرده می توان گفت که مبانی اعتقادی فرهنگ جهادی عبارت است از حقیقت فضیلت و عدالت . به عبارت دیگر، اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم که امام راحل (ره) ، و رهبر جاویدان جهادگران همواره از آن یاد می کرد و آنان به درستی آن را با گوش جان شنیده و دریافته بودند ، عبارت است از گسترش معنویت در عرصه جاده های تفکر ، خردورزی ، دانش محوری و دانش طلبی در ذهن و عقل ، استوار سازی عدالت و ستم ستیزی در صحنه اجتماع است و صد البته این سه محور مبتنی بر سلسله ای از اعتقادات است که با واژه حقیقت بدان اشاره شد دراین باره خدا محوری و احساس مسولیت که از باور به معاد نشأت می گیرد جلوه بیشتری در اقدامات جهادگران دارد . از سویی در واژه حقیقت خرد ورزی و تفکرات نیز میتوان اشرا ب کرد .

این امر نمایانگر اعتقاد به مبدا و معاد است از آنجا که خداوند متعال قرآن خود را تنها برای عاقلان ، خردمندان و مردمانی از این دست سودمند می داند ، جهادگران نیز برنامه های خود را بر اساس علم و عقل و دانش و بینش ریخته اند .

عدالت از اهداف اصلی پیامبران و راه و رسم آزاد مردان و زنان و مبنای حرکت معصومات علیهم السلام بوده که شرح و تفصیل آن در مقاله بیان می شود . جهاد گران به منظور فقر ستیزی و ریشه کن سازی استضعاف و جب به وجب روستاهای کشور را در نور دیدند و برای دستیابی به این هدف والا مشکلات گوناگونی را به جان خریدند .

چکیده :

با تدبر و تفکر به خلقت جهان و اینکه خالق هستی عالم قادر مطلق است و همه چیز از اوست و به سوی او بازگشت می کند و هدف خلقت آزمایش و امتحان بشر در دنیا برای زندگی جاوید در آخرت است لذا راه های سعادت دنیا و آخرت بشر را در کتاب آسمانی را بیان فرموده است و خداوند عالم برنامه زیست بشر در دنیا از ابتدای خلقت تأقیامت تنظیم کرده و سوگیری ها ،دستورات فردی ، اجتماعی و حکومتی بشر را بیان فرموده است از طرفی بشر کنونی با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی می بایست دارای زندگی متعادل و سالم تری نسبت به اعصار گذشته باشد لکن مشاهده می شود که زندگی وی دارای ناهنجاری های فراوان و عدم تعادل آشکار است لذا به بررسی و پژوهش در خصوص برنامه ها ، عملکردها ، قوانین ، راهکارها و علوم موجود کشور و جهان پرداخته و به این نتیجه رسیده که بسیاری از این برنامه ها ، غیرعلمی و ناشی از دانش اندک و اشتباه شناسی است . لکن بر اساس تصور علمی و دانش است و آن باعث زیان به کشورها و جوامع بشری شده است و کارشناسان و برنامه ریزان کشورها با عدم شناخت لکن به تصور شناخت به جای نظم ، تعادل و امنیت جوامع خود باعث بی نظمی ، عدم تعادل و ناامنی جوامع شده و مانع زندگی سالم بشر شده اند به طوری که خسارات عدم شناخت و مدیریت غیر علمی جهان معادل کمبودهای موجود در زندگی ملت ها و بیکاری و ناامنی در کشورهاست .

این پژوهش از طریق قرآن مجید ، احکام نورانی اسلام ، محاسبات ریاضی و تحقیقات میدانی و بر اساس جامع نگری انجام شده است ، اساس صلاح شناخت از طریق قرآن مجید کتاب آسمانی که خود علم مطلق است صورت گرفته است لذا اعجاز علمی قرآن کریم در عصر علم ، اندیشه و تکنولوژی برای دانشمندان و ملل جهان آشکار شده و راه گشای بن بست های موجود در طول تاریخ می شود و ناخالصی برنامه ها ، کتب ، قوانین و راهکارهای جهان در هر زمان می بایست از طریق قرآن کریم خالص و اصلاح شود تا از خسارات به بشر ممانعت به عمل آید .

مدیریت جهادی

محمد علی پرنژاد: واحد سازمانی _ امور بین الملل

چکیده :

مدیریت مقوله ای است که امروزه جوامع بشری بر گرد آن هدف های خویش را پی گیری می نمایند و مدیریت در جامعه اسلامی واسطه تقدس نظام شکل خاصی را پیدا نموده است و با عنایت به روحیه فرزندان جهادی امام راحل ، در پیشبرد اهداف نظام به صورت سریع و به بهترین وجه لقب جهادی را هم به خود اختصاص داده است . و امروزه پس از گذشت ربع قرن از انقلاب اسلامی ایران به این نتیجه رسیده ایم که تجمع عقل و هنر مدیریت ، در نظر داشتن ویژگی های حکومت در کنار اسلامی بودن و از خود گذشتگی بزرگ مردان این مرز و بوم می تواند محتوای واژه مدیریت جهادی را کامل نموده و به آن جامع عمل پوشاند البته این مسیر در طول ۲۵ و اندی سال گذشته به کرار تکرار شده و به حسب وضعیت جامعه کم رنگ و پررنگ شده ، در این مقاله ، نگاهی گذرا به عوامل و موانع رشد و این صفت پسندیده خواهیم داشت .

تأثیر الگوی موفق مدیریتی (مدیریت کیفیت فراگیر) در فرهنگ و مدیریت جهادی

مرتضی قاسمی اقدمی مدرک و رشته تحصیلی: کارشناس ارشد مدیریت آموزشی: کارشناس مدیریت اخلاقی، طرح

تکریم و تحول اداری وزارت آموزش و پرورش

چکیده:

پیام امام خمینی (ره) در ۲۷ خرداد سال ۱۳۵۸ آغاز حرکت شور انگیز جهاد سازندگی است. برای شناخت مدیریت جهادی دقت و تعمق در این پیام تاریخی ضرورت تام دارد. در این پیام اصول و ارزش های بنیادی جهاد سازندگی ترسیم شده است. امام (ره) حضور و مشارکت مردم در جهاد را تضمین کننده سلامت آن می دانند ایشان در اولین سالگرد جهاد سازندگی فرموده اند:

"یکی از نهادهائی که از خود ملت جوشید و متکفل آن خود ملت بود همین جهاد سازندگی بود. کميته ها و پاسداران و همه اينها نهادهای تازه و جدید بدون اینکه یک سازمان در کادر باشد خود مردم درست کردند و مادامی که این معنی باشد که مردم خودشان را برای ساختن موظف بدانند آسیب نخواهد دید ... کاری نکنید که این کلمه یدالله مع الجماعه از دستشان نرود. اگر جماعت ها با هم باشند و ایده اسلامی باشد دست خدا همراه شماست ."

در آینده دو نوع شرکت وجود دارد: آنهایی که سیستم مدیریت کیفیت فراگیر (TQM) را اجرا کرده اند و آنهایی که از دور خارج شده اند شما مجبور به اجرای (TQM) نیستید زیرا بقا اجباری نیست.

مدیریت کیفیت فراگیر، فلسفه مدیریتی است که هدف آن به کارگیری تمامی منابع سازمانی از جمله کارکنان به عنوان موثرترین عامل دستیابی به اهداف سازمان است تمرکز اصلی نظام مدیریت کیفیت فراگیر بر افزایش رضایت مشتری (خواه درونی یا بیرونی) است.

مکف به ترکیب فلسفه مدیریت مشارکتی، تکذیب های آماری و همکاری پرسنل از طریق ارتباطات می پردازد تا بهبود کیفیت کالاها و خدمات زمان بندی صحیح تولید، تامین نیاز مشتریان و کاهش هزینه را منجر شود. بنابراین کف تمامی فعالیت های یک سازمان را در بر می گیرد. با توجه به موضوع نو ظهور مدیریت جهادی و تأثیر شگرف آن در عرصه های مختلف سازندگی کشور نیاز است برای پویایی و ماندگاری نیم نگاهی به الگوهای مدیریتی در سطح جهانی از جمله مدیریت کیفیت فراگیر کرد. تا با الهام از این الگو تحولی در فرهنگ و مدیریت جهادی ایجاد نمود.

این مقاله به این مطالب اشاره دارد.

- مفاهیم و تعاریف مدیریت کیفیت فراگیر، فرهنگ و مدیریت جهادی

- اصول مدیریت کیفیت فراگیر و مدیریت جهادی

- معرفی مدل چرخه دمینگ و استخوان ماهی در مدیریت جهادی

- بررسی و تاثیر مدیریت کیفیت فراگیر در فرهنگ و مدیریت جهادی .

کلید واژه : مدیریت ، جهاد ، فرهنگ ، مدیریت کیفیت فراگیر ، مشارکت ف مشتری مداری

طراحی سازمانهای ارگانیک راهکار ساختار توسعه و تداوم فرهنگ جهادی

• محمد رضا فرهادی - فتحعلی نوری

چکیده:

اکثر ساختارهای موجود در نظام اداری کشور بر مبنای وظیفه ساماندهی شده، از آنجایی که این نوع سازماندهی به دلیل ماهیت بوروکراتیک آن امکان انعطاف پذیری، ایجاد فضای خلاق، پویایی، پاسخ به موقع به نیازهای محیطی و واکنش سریع در مقابله با موقعیت های بحرانی را ندارد و از سوی دیگر فرهنگ جهادی با توجه به ویژگیهای خاص خود از جمله ارزش مداری، انعطاف پذیری، پویایی و سرعت عمل، امکان حفظ و تداوم این فرهنگ سازمانی در چنین فضایی وجود ندارد و آن را به سوی عدم کارایی و بی تفاوتی درقبال حوادث سوق می دهد بنابراین طراحی سازمان های ارگانیک نظیر ساختارهای ساده، ماتریسی و ادهو کراسی و ... این شرایط را برای مدیران رده های عالی فراهم می سازد تا وظایف سازمان متبوع خود را بر اساس وظیفه تنظیم نمایند و واحد های اجرایی در نقاط مختلف کشور با توجه به اقتضا، موقعیت و ماهیت سازمان از ساختارهای ارگانیک بهره گیری نمایند. استفاده از تکنولوژی های پیشرفته، ایجاد ارتباطات اثر بخش، بازنگری درچگونگی گزینش و انتخاب و انتصاب کارکنان و مدیران، آموزش های مستمر تخصصی، مدیریتی و عقیدتی، ارزیابی عملکرد چند جانبه و مواردی از این قبیل تدابیری برای حفظ و استمرار فرهنگ جهادی در نظام اداری است.

هادیان توسعه روستایی (مروج روحانی) رویکرد (مدل) پیشنهادی مداخله ای برای توسعه روستایی

حجت الاسلام حاج آقا نمازی : نمایندگی محترم ولی فقیه - بیژن آل ابراهیم دهکردی : معاون آموزش و تحقیق

چکیده :

رویکرد طرح هادیان توسعه روستایی (مروج روحانی) نوعی رویکرد بومی است که با توجه به تجربه های اجرا شده طی سالیان گذشته به رشته تحریر در آمده است و در نهایت ، روش مشارکتی است که در مناطق روستایی استان پس از تأیید به مرحله اجراء در می آید . این رویکرد با نگاهی مشارکتی و با توجه به مبانی علمی آموزش و ترویج و توجه به اهداف دستور کار ۲۱ (Agen d 27) و توجه ویژه به مفهوم توسعه پایدار روستایی و استفاده از ظرفیت های موجود در نظام مدیریتی روستا و همکاری دو نهاد روحانیت و سازمان نظام مهندسی و کشاورزی و منابع طبیعی و همکاری دستگاه های ذی ربط در قالب یک مدولار سیستمیک به مرحله اجرا درمی آید که در طرح حاضر برای بهبود وضعیت اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی ساکنان روستاهای تحت پوشش رویکرد ، علاوه بر بررسی وضعیت موجود و استعداد های منطقه ، برنامه های بهینه کردن کار کشاورزی ، دامداری ، صنایع دستی ، زنبور داری و ... به تدوین راهکار های عملی می پردازد هدف از این تدوین افزایش کمی و کیفی تولید ، امنیت غذایی با نگاهی اجتماعی (کافی و سالم) استفاده از منابع با رعایت محیط پیرامون ، بهره گیری از فن آوری پاک (Clean Technology) ، به کارگیری ترسیب کربن (Carbon Sequestration) ، استفاده از انرژی های تجدید شونده (Renewable Energy) کشاورزی ارگانیک (Organic Agriculture) ، انتقال مهارت های مربوط به مدیریت خاک ، عناصر غذایی اعمال اصول عمومی مدیریت تلفیقی خاک و عناصر غذایی (ISNM) با تعیین گزینه های راهبردی و معیارهای کاربردی در چهار موضوع آب ، تولید ، بهداشت و اسکان با اعمال اصول کلی ارزیابی زیست محیطی استراتژیک از جمله :

- لحاظ نمودن اصول پایداری در فرآیند تصمیم گیری
- ایجاد زمینه مناسب برای درک بهتر اثرات جمعی تصمیم ها
- ارزیابی و به چالش کشیدن تصمیم ها و نه توجیه آن ها
- استفاده از روش های ساده مشارکتی .
- توجه به مشارکت عمومی
- استفاده از تمام ظرفیت موجود در روستا .

چکیده :

این مقاله در پی آن است که نکته‌هایی درباره کفایت‌ها، کاستی‌ها و باید‌های کشاورزی با محور قرار دادن سخنان رهبر معظم انقلاب فراوری خوانندگان قرار دهد.

رهبر معظم انقلاب، کشاورزی را اساسی‌ترین محور توسعه ایران اسلامی دانسته‌اند در قسمتی از این مقاله اهمیت کشاورزی را از دیدگاه امام راحل امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی آیت‌الله خامنه‌ای مورد مطالعه و تأمل قرار می‌دهیم. درباره امنیت غذایی رهبر معظم انقلاب به آن تأکید کرد. است توضیحات جامع و کاملی داده می‌شود. سپس به کشاورزی از دیدگاه امام خمینی (ره) و نقش جوانان (جهادگران) و همت والای آنان در بهبود وضع روستاها و زمین‌های زراعی، اشاره می‌شود.

کشاورزی در اسلام موضوع دیگری است که به آن پرداخته می‌شود. و با استناد به حدیث زیبایی: کشاورزان کسانی هستند که گنجینه‌های خدا را در زمین می‌دروند و استخراج می‌کنند مطلب ادامه داده می‌شود.

اسلام به کشاورزی توجه و تأکید نموده است و کشاورزان را فلاحان و در جایی دیگر با عنوان (مبارک) نام برده است.

در این مقاله، روایاتی درباره کشاورزی به تحریر در آمد که نشان دهنده این است که پیش خدا چیزی محبوب‌تر از کشاورزی نیست. و نباید قابلیت کشور و همت جوانان و جهادگران را نایده گرفت و باید از این توانایی‌ها استفاده برد.

ایران اسلامی بستری است آماده و در خور برای کشاورزی که در حال حاضر طبق آمارهای موجود ۳۷ میلیون هکتار اراضی قابل کشت دارد که دشت‌های حاصلخیز، دامنه‌های ارزشمند کوهستانها و آب و هوای متنوع زمینه‌های در خور تحسینی برای کشاورزی است.

بنابراین باید همت کرد تا فرهنگ جهادی تقویت و از استعدادهای سرشار و خلاق انسانی در زمینه کشاورزی بهره‌جست.

درجایی از این مقاله به روش‌ها و راهکارها در این زمینه اشاره شده است.

و در پایان به فرهنگ جهادی و خاستگاه آن پرداخته شده و از فرهنگ جهادی به عنوان امتیاز و ویژگی مهم انقلاب اسلامی یاد شده است که تا به حال توانسته است نقشه‌های شوم ابرقدرتهای روزگار را نقش بر آب سازد.

به امید تداوم پیشرفت‌های کشاورزی در کشور و موفقیت‌های روز افزون برای جهادگران عزیز و تقویت فرهنگ جهادی.

منوچهر آسائی: مدیر نظام رایانه ای طرح ملی کنترل پروژه ها و طرح های تحقیقاتی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی (تحت شبکه و (Web)

چکیده:

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران به رهبری معمار آن امام خمینی (ره) و فرمان تاریخی آن حضرت مبنی بر تشکیل نهاد مقدس جهاد سازندگی در ۲۷ خرداد سال ۱۳۵۸، مدیریت نوین و جدیدی در کشور پا به عرصه وجود گذاشت که هرگز تصور نمی شد ظرف مدت کوتاهی دستاورد های شکوهمندی را در عرصه های مختلف کشور بویژه در بخش کشاورزی به ارمغان آورد که زبان زده خاص و عام گردد و الگویی مترقی در مدیریت خرد و کلان کشور و حتی خارج از کشور به حساب آید.

خوشبختانه این دوران تولد با رشد وباندگی فرهنگ و مدیریت جهادی مقارن شد.

۱- با پیشرفت های عظیمی که در عرصه اطلاعات و ارتباطات بوقوع پیوست و موجبات تحولات شگرفی در جهان شد و چون یکی از خمیر مایه های مدیریت و فرهنگ جهادی، انعطاف پذیری آن بود، همین خصیصه بارز سبب شد تا مدیران جهادی خیلی سریع به توانائی های این ابراز قدرتمند و هوشمند پی ببرند و آن را در امور روزمره و استراتژی مدار به خدمت گیرند. زیرا به خدمت گرفتن این فناوری های جدید، موجبات بالابردن سرعت و دقت در امور و بویژه تصمیم گیری ها می شد.

۲- جالب اینکه فناوری های جدید اطلاعاتی و ارتباطاتی، ابتدا در سطح جوانان کشور گسترش یافته بود و اتفاقاً مدیران جهادی نیز از قشر جوانان پر شور کشور بودند. این اتفاق میمون نیز پذیرش و بارگیری این فناوری ها را در زمینه های خدمتی جهاد سازندگی جذاب تر و قابل قبول تر نمود. جهاد گران با بخدمت گرفتن این فناوری ها در عرصه های خدمتی خویش، سرعت تحولات ناشی از مدیریت جهادی را به طور مضاعفی افزایش دادند. این تلفیق ها سر منشا تحولات عظیمی شد که مدیریت جهادی در طول سال های مستقیم تولی گری و متعاقب آن صدور فرهنگ آن از طریق اعزام مدیران جهادی به سایر دستگاه های دولتی فراهم نمود، بگونه ای که انتخاب مدیران کشور از این قشر در دستور کار دولت های وقت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و بدون شک، این گزینه ها نیز امتحان خود را در تمامی عرصه های خدمتی کشور با موفقیت کامل پس دادند.

در این مقاله، با بهره گیری از مطالعات انجام شده، اطلاعات موجود و بررسی عملکرد مدیریت جهادی در این حوزه، کوشش می شود تا با تبیین وضع گذشته و حال ارتباط این دو مقوله و نقاط ضعف و قوت آن، حتی الامکان با تحلیلی گذرا به وضع مطلوب این ارتباط درآینده پرداخته و با ارائه ادله قوی و مستند به چگونگی تقویت این ارتباط اشاره شود و ضمن بر شمردن موانع موجود، راهکارهای بیرون رفت از آن ارائه شود و در پایان نیز سعی می شود با ذکر مثال های علمی و عملی، چشم انداز تقویت این ارتباط تجسمی تر ارائه شود.

نتایج این مقاله عبارتند از:

- ۱- فرهنگ و مدیریت جهادی باید بعنوان یک گرایش در رشته های مدیریتی دانشگاه ها تدریس شود و به طور قطع مدیران جهادی قادرند با استفاده از تلفیق علم و تجربه ، ضمن تهیه محتوای دروس این مقوله ، در ابتدای راه خود نیز به نشر و تدریس آن بپردازند .
- ۲- مدیران جهادی چه در بخش کشاورزی و چه در سایر بخش ها ، باید همچون گذشته به منظور اثربخشی بیشتر خدمات خود هر روز قبل از روزیش به این ابزار قدرتمند و هوشمند ، مسلح شوند .
- ۳- مدیران جهادی باید بدون هیچ تردیدی تلاش نمایند استراتژی بخش را در حوزه های کلان و خرد با استفاده از این ابزار تبیین و تدوین نمایند .
به عبارت دیگر حرکت در مسیر توسعه را بر مبنای دانائی محوری طراحی و پیاده سازی نمایند .

شناخت و تبیین مبانی و رویکردهای فرهنگ و مدیریت جهادی

معصومه زبرجدی شیرازی - متصدی امور دفتری : سازمان جهاد کشاورزی استان فارس - مدیریت آب و خاک

چکیده :

گذر انقلاب اسلامی از مرحله تخریب به مرحله سازندگی، لزوم گسترش و تعمیق فرهنگ اسلامی و انقلاب در روستاها، پاسخ گوئی و رفع معضلات سیاسی، نظامی و اجتماعی اواصل پیروزی انقلاب اسلامی در مناطق بحرانی کشور، ضرورت توجه جدی به خالص ترین، تولید کننده ترین و محروم ترین آحاد جامعه یعنی روستائیان، دگرگونی ارزش ها، آمادگی و جوشش عمومی مردم برای حضور و مشارکت جدی در امور کشور، عدم کفایت ادارات موجود و باقیمانده از قبل برای فعالیت سازنده، ضرورت دستیابی به خود کفائی و بالاخره وجود رهبری بی دیل امام خمینی (ره) در راس امور کشور انگیزه های تشکیل جهاد سازندگی بودند.

پیام امام خمینی (ره) در ۲۷ خرداد سال ۱۳۵۸، آغاز حرکت شورا انگیز جهاد سازندگی است. برای شناخت مدیریت جهادی دقت و تعمق در این پیام تاریخی ضرورت تام دارد. در این پیام اصول و ارزش های بنیادی جهاد سازندگی ترسیم شده است. امام (ره) حضور و مشارکت مردم در جهاد را تضمین کننده سلامت آن می دانند ایشان در اولین سالگرد جهاد سازندگی فرموده اند: ...یکی از نهادهایی که از خود ملت جوشید و متکفل آن خودملت بود همین جهادسازندگی بود کمیته ها و پاسداران و همه اینها نهادهایی تازه و جدید بدون اینکه یک سازمان در کار باشد، خود مردم درست کردند و مادامی که این معنی باشد که مردم خودشان را برای ساختن موظف بدانند آسیب نخواهند دید..کاری بکنید که این کلمه یدالله مع الجماعه از دستشان نرود. اگر جماعتها با هم باشند و ایده اسلامی باشد دست خدا همراه شماست.

پیام های امام (ره) و واقعیت وجودی جهاد سازندگی در سال های اولیه حاکی است که کار جهاد سازندگی و مدیریت آن پدیده ای منحصر به فرد، تاریخی و کم سابقه است. جهاد سازندگی تجربه ای از دنیا طلبی و آخرت جونی همزمان است و همراهی "تکنیک و معنویت" دین و پیشرفت" است. جهاد سازندگی نشان داد که بر خلاف بسیاری از دیدگاه ها،اولا، دو موضوع دنیاو آخرت و توجه به مسائل تکنیکی و سازندگی با توجه به مسائل دینی و اسلامی، قابل جمع است.

ثانیا جوانان تحصیل کرده و دانشجو، مردم عادی، زنان و مردان، شهری ها و روستائیان جهان سوم جرات پرداختن به فعالیت های بزرگ و در پاره ای موارد بسیار تکنیکی و فنی را دارند.

ثالثا، سازماندهی این فعالیت های مردمی به شکلی ساده امکان پذیر است.

فعالیت های پر شتاب مردم در جهاد سازندگی و مدیریت جهادی بزودی اثر زیادی برجای گذاشت. مشکلاتی ایجاد کرد و با موانعی روبرو شد. جهاگردان، سازمان های اداری، سیاستمداران، روحانیان، قانون گذاران و آحاد مردم در شرایط متغیر محیط و در گذر زمان، واقعیت سیال جهاد سازندگی و مدیریت آن

را تحقق بخشیده اند . متأسفانه تاکنون نه تنها فعالیت های پژوهشی قابل توجهی متناسب با بزرگی موضوع مدیریت جهادی صورت نگرفته ، بلکه ، در

فعالیت های اندک پژوهشی نیز شیوه مدیریت جهادی به درستی تبیین و فرموله نشده و پشتوان نظری در خور ندارد . .

بررسی اثرات مثبت مدیریت جهادی در نقاط روستائی و نقش آن در تسریع روند توسعه آنها

(نمونه موردی دهستان های قره پشتلوی بالاو پایین شهرستان زنجان)

علیرضا رابط : عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان زنجان

چکیده :

روستا کوچکترین واحد تقسیمات کشوری ، به سبب کارکردهای خاص خود یک پدیده فضایی و مکانی بوده و اگر با یک نگرش و تفکر سیستمی به این پدیده نگریسته شود به خوبی به فضایی و مکانی آن پی برده می شود .

روستا و روستانشینی در کشور ایران دارای هویتی مستقل و با نظام اقتصادی و اجتماعی متفاوت است . متأسفانه امروزه با گذشت زمان و بروز تحولات اقتصادی ، اجتماعی و سیاسی در کشور این واحد جغرافیایی دچار نارسایی در سیستم شده است .

در ادبیات اقتصادی کشور از توسعه به کرات نام برده می شود ، امروزه در برنامه ریزی کلان اقتصادی کشور توسعه دارای جایگاه و اهمیت ویژه ای است . با توجه به اهمیت روستا و محور قرار گرفتن آن در توسعه ملی کشور فرایند توسعه روستایی استراتژی مهم تلقی می شود .

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران از سوی برنامه ریزان و سیاست گذاران کشور به روستا و استراتژی آن توجه فراوانی شده است . برای تحقق این امر و عمران و آبادانی روستاهای کشور نهادها و سازمانهای متعددی فعالیت می کنند که یکی از نهادهای مهمی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی پا به عرصه وجود گذارد "جهاد سازندگی" است .

جهاد سازندگی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با تشکیل هسته های مردمی و با اتکا به ارزش های مشارکتهای مردمی و تقویت انگیزه های درونی پا به عرصه وجود گذارد . این نهاد با قصد دگرگونی در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی روستاهای کشور تا کنون خدمات دگرگونی را به این نقاط ارائه نموده است .

جهاد سازندگی با اهمیت دادن به بخش کشاورزی و کوشش برای توسعه آن و همچنین ایجاد و تقویت صنایع روستایی و اجرای طرح های عمرانی ، قصد عینیت بخشیدن به توسعه روستایی در کشور را مد نظر دارد .

جهاد سازندگی استان زنجان نیز در راستای توسعه و عمران روستایی نقاط محروم استان زنجان اقدامات گوناگونی را طبق وظایف و مأموریت محوله از ابتدای تشکیل تا امروز انجام داده است .

یکی از کانون های مهم روستائی استان زنجان دهستان های قره پشتلوی بالاو پایین در استان زنجان است که از ابتدای تشکیل جهاد سازندگی تا به امروز فعالیت های مهمی در آن صورت گرفته است

هدف از انجام این مهم ، بررسی اثر مثبت مدیریت جهادی در یک محدوده روستائی در استان زنجان است تا بنوعی فعالیت مثبت صورت گرفته در این ناحیه محروم روستائی شناسائی و جنبه های سازنده آن ارزیابی شود .

چکیده :

در این مقاله به مولفه های مهم اثر گذار و سازنده فرهنگ سازمانی، بعنوان فرهنگ جهادی که مدیریت جهادی هم یکی از اجزا آن محسوب می شوند . اشاره می شود ، سپس این عوامل و مولفه ها در چهار محور دسته بندی می شود. : البته روی مولفه های و شاخص ها و عواملی تاکید می شود که در علم مدیریت و اداره سازمان ها بحث و بررسی شده و جنبه کاربردی دارد و قابل تعیم و استفاده در اداره ساختارهای اداری و اجرایی کشور نیز هست .

محور اول :

عامل نیروی انسانی که حدود ۷ ویژگی مهم از خصایص جهاگران یعنی نیروی انسانی غالب در نهاد جهاد سازندگی اجمال بیان می شود . مانند انگیزه های دینی و معنوی ، اعتقادات مذهبی ، روحیه فداکاری ، تحمل شداوند و سختی ها ، هدف مند بودن نیروها و جوان بودن ، ساده زیستی و کم توقعی ...

محور دوم :

سازمان و تشکیلات که به چند ویژگی مهم آن شامل : روایی و سادگی و ارتباطات درون سازمانی ، کم بودن یا کوتاهی سطح مدیریتی ، استفاده از اصل شور و مشورت در تصمیم گیری و شفافیت در نظام پرداخت کم بودن فاصله میان حداقل و حداکثر پرداختی به نیروها و تکیه بر اصل اعتماد بجای بی اعتمادی و لزوم طی مراحل یا فرآیندهای پیچیده دموکراسی است .

محور سوم :

اصل رهبری در نهاد جهاد سازندگی ، به عنوان سومین محور عامل توفیق نهاد و موثر در شکل دهی فرهنگ جهادی است ، که مهمترین عامل ارتباط دهنده سازمان کار (نهاد) باشخص رهبر نظام و انقلاب است که به شکل اخذ سیاست های کلان و هدف های اساسی از ناحیه رهبر معظم انقلاب و یا به شکل استفاده از بیانات و رهنمودهای خاص معظم له ، در هر برهه از زمان و نیز تقدیر و تشویقاتی که به صورت شفاهی و کتبی از جهاگران می شد این ارتباط و اتصال را معنی دار و جهت رشد و حرکت نهاد را مشخص می نمود .

نکته ای که در اینجا حایز اهمیت است تفکیک مدیریت از رهبری است و این که مدیریت درساختار اجرائی وزارتخانه از مرکز تا شهرستان ها و دهستان ها استقرا رداشته و رهبری بعنوان امر نافذ روحی و معنوی در تمامی عناصر و عوامل سازمان نقش و اثر داشته است .

محور چهارم: آخرین محور مورد بحث، ارتباط و تعامل این عناصر در درون سازمان با یکدیگر است که فرهنگ جهادی را شکل داده و اثر متقابل این عناصر و عوامل با همدیگر و هماهنگی آنها در ایجاد و شکل دهی فرهنگ جهادی است از طرفی دیگر فرهنگ جهادی حاکم بر نهاد در تقویت و توسعه و تعمیق و کاربردی شدن هر کدام از مولفه های تشکیل دهنده فرهنگ جهادی اثر متقابل دارد.

در پایان به این سوال اشاره شد که آیا در فضای فکری و فرهنگی فعلی جامعه و نیاز به سازندگی در عرصه های مختلف کاری مثل فعالیت های اقتصادی و اجتماعی می توان از این فرهنگ و یا شاخص ها و مولفه های تشکیل دهنده آن سود برد ضمن پاسخ گویی به این سوال، به شرایط و نحوه ظهور و بروز عوامل موثر نیز اشاره شده است.

قابل ذکر است که این مقاله بر اساس مطالعات و نیز محتویات و مشاهدات نگارنده بویژه در ۱۰ سال اول عمر فعالیت های جهاد سازندگی تهیه شده است.

منابع و مآخذ:

۱- مجموعه بیانات ارزشمند رهبر فقید انقلاب اسلامی و مقام معظم رهبر و سخنرانی های مسئولان وقت جمهوری اسلامی

۲- پایان نامه دکتری دکتر ایروان در رابطه با نهاد گرائی

۳- کتاب های منتشره در باب مدیریت، سازمان و رهبری، دکتر الوانی، دکتر رضانیان.

مبادی و مبانی نظری پیدایش و پویش فرهنگ جهادی در ایران

شهرزاد شریعتی : دانشجوی دکتری علوم سیاسی (گرایش مطالعات ایران) در دانشگاه تربیت مدرس

چکیده :

فرهنگ جهادی را در تحلیل نهایی می توان تداوم شیوه نگرشی دانست که مردم یک کشور درباره تحولات داخلی ، منطقه ای و جهانی دارند و از این رو به نظر می رسد برای فهم معقول فرهنگ جهادی در ایران ابتدا از فعل انفعالات ، زیر بناها و نظام انگیزشی ایرانیان نگرش و درک پیدا کرد جستجو کرد . به عبارت بهتر یافتن پاسخی این پرسش که چرا ایرانیان تمایل به سخت کوشی برای نیل به آرمان ها و اهدافی دارند که در شرایط عادی امکان چندانی برای تحقق آنها متصور نیست ، می تواند تاحدود زیادی ماهیت ، تکوین ، توسعه و پویش فرهنگ جهادی را در ایران تبیین کند . این مقاله با رویکرد فرهنگ گرایانه و با استفاده از روش سازنده گرایی (constructivism) در مطالعات حوزه علوم انسانی و همچنین بهره گیری از برخی آموزه های موجود در چارچوب نظریات جامعه شناسی معرفت ، می کوشد تا مبانی و مبادی نظری و ریشه های معرفتی و شناخت شناسانه پیدایش و پویش فرهنگ جهادی را در بین ایرانیان شناسایی کند . مقاله با مفروض گرفتن این نکته که فرهنگ جهادی ایرانیان در موارد متعددی آنان را در مواجهه ناگزیر با نظم موجود جهان قرار داده است . این فرضیه را مورد آزمون قرار می دهد که ((تاثیرات مداوم و همزمان ناشی از وجود سه عامل اندیشه ایران شهری ، اندیشه اسلام شیعی و عامل جنوبی یا جهان سومی بودن در باورهای جمعی ایرانیان ، موجب ایجاد گرایش های آرمان خواهانه و در عین حال جهادی میان ایرانیان شده است .)) مقاله برای آزمون فرضیه خود نخست به تبیین مفهوم آرمان خواهی (utopianism) در بین ایرانیان می پردازد و سپس تاثیرات و چگونگی عملکرد عوامل سه گانه مذکور را بر پیدایش و پویش فرهنگ جهادی بررسی می کند .

واژگان کلیدی : فرهنگ ، فرهنگ جهادی ، آرمان خواهی ؛ ایران

اهمیت روحیه و مدیریت جهادی در خود کفائی محصولات کشاورزی در راستای سند چشم انداز ج.ا.ا در افق ۱۴۰۴ ه. ش

اسماعیل نصر اصفهانی - با همکاری علی هلالی و علی محمد مودی

چکیده :

چشم انداز در واقع عبارت است از آرمان قابل دستیابی جامعه در یک زمان بلند مدت ، متناسب با ارزش ها و آرمان های نظام و مردم. مطابق با سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران ، انتظار می رود ایران بتواند تا سال ۱۴۰۴ ه. ش ، قدرت اول منطقه جنوب غربی آسیا مطرح شود .

بررسی و مقایسه وضعیت تولید محصولات کشاورزی در سال ۱۳۸۴ ، با میزان تولیدات محصولات کشاورزی برنامه ایران ۱۴۰۰ ه. ش ، نشان می دهد که فاصله زیادی تا تحقق این اهداف در سال ۱۴۰۰ ، وجود دارد . اگرچه کشور ما از نظر میزان تولید اکثر محصولات کشاورزی در رتبه اول تا سوم در بین کشورهای منطقه است ولی از نظر میزان راندمان تولید و بارگیری مناسب عوامل و نهاده های تولید در جایگاه مطلوبی قرار ندارند .

با توجه به عملکرد بخش کشاورزی طی سالهای اخیر ، وجود نیروهای دلسوز و متخصص ، کشاورزانی فهیم و سخت کوش ، تجربه سالهای دفاع مقدس و دوران سازندگی ، دارا بودن پتانسیلی ها و امکانات بالقوه و بالفعل این بخش قابلیت ایجاد سر آمدی در بین کشورهای منطقه را داراست و با تقویت نگرش ، دیدگاه و فرهنگ سازمانی و سرلوحه قراردادن روحیه ، فرهنگ و مدیریت جهادی در تمامی لایه ها و سطوح سازمانی به عنوان سرمایه اصلی و بهترین راهکار می توان کشور را از مشکلات مرتبط به کشاورزی رهانید و آن را به قله افتخار و عزت رساند .

سمیه شعبانی (کارشناس حسابداری) - رضا تاج آبادی (کارشناس کتابداری مجتمع آموزشی جهاد کشاورزی استان مرکزی)

چکیده :

پیرفرزانه و رهبر انقلاب در ابتکاری نو، به طرح تشکیل جهاد سازندگی فرمان داد و جوانانی از اقشار مختلف مردم با شور شوق، ندای امام خویش را اجابت کرده و به یاری برادران و خواهران محروم خویش شتافتند، و با اراده قوی و توکل بر ذات اقدس الهی به استقبال مشکلات بزرگ رفتند و موانع را یکی پس دیگری کنار زده و با استقامت و پایداری این راه پرییچ و خم را به سرعت پیمودند.

جهادگران چشم امید امام بودند و از آن پیشوای وارسته، مدال افتخار سنگسازان بی سنگر را در دفاع مقدس دریافت کردند و پیام روح افزای امام به جهادگران و توصیف آنان بر زبان و قلم آن بزرگوار زبان زده خاص و عام است.

در آن پیام با عظمت در یک جمله «جهادسازندگی شمایل دنیای آزادی و استقلال در عرصه کار و تلاش و پیکار علیه فقر و تنگدستی و رذالت» معرفی شده است.

امام راحل (قدس سره) ضمن قدردانی گسترده از تمامی جهادگران از آنان می خواست که فرهنگ ایشار و ایمان و دلسوزی، اخلاص و تعهد و فداکاری؛ خدمت به خلق خدا و برادری اسلامی، امید و نشاط و خدمت گزاری و در یک کلام، فرهنگ جهادی را پاس داشته و بر حفظ و گسترش آن بکوشند.

در این مقاله پیام های روح بخش امام خمینی (ره) درباره محورها و ویژگیهای فرهنگ جهادی بیان می شود.

کلید واژه های : جهاد، فرهنگ جهادی، جهادسازندگی، امام خمینی (ره)، کشاورزی